

Šlechtic, který by měl ještě pracovat

Andrzej Sapkowski v Praze na Světu knihy

Když je někdo finančně zabezpečen, neboť je důchodcem, anebo když má někdo napsáno, protože je Sapkowski, nemusel by už vůbec psát. Ale když to někoho stále baví – a někoho baví číst – tak proč přestávat?

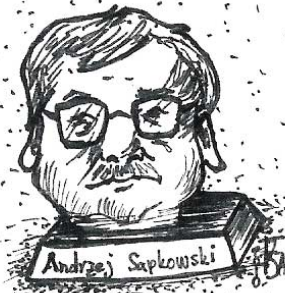
Čestným hostem letošního Světu knihy bylo Polsko, polská literatura – a polští literáti. Jedním z nikoli nejmenších přítomných polských autorů byl i Andrzej Sapkowski. Naplněný velký sál ve střední hale si nejdříve vyslechl ukázkou z jeho nového románu *Zmije*. Tentokrát nikoli o Zaklínači ani o husitech, ale o ruských vojácích v Afghánistánu v osmdesátých letech minulého století. Přednesený kousek z případu kolony vozidel připomínal spíše nějakou military. I když – hrdina úryvku měl už dopředu takové divné tušení...

Je *Zmije* vůbec fantasy? Pan spisovatel nám to vysvětlil:

Fantasy má osm poddruhů. I Zaklínač, i husité i *Zmije* tam patří. Jedná se o historické fantasy, kde v pozadí probíhají skutečně historicky zaznamenané události, do kterých jsou vpleteny prvky fantastiky. Fantasy je jako Martini. Chlap si namíchá tři díly vermutu a sedm dílů ginu. Ženská si dá jen jeden díl ginu z deseti. Hemingway si do ginu vermutu jen kápnul – a stejně to bylo Martini!

S tou fantasy je to takhle: Podívejte se na obálku – a jestliže na ní bude napsáno „fantasy“, pak je to fantasy. Kdybyste i přesto měli pochybnosti, optejte se odborníka. Jedním z nejlepších odborníků na fantasy jsem já a já vám říkám, že to je fantasy...

Ptali se mne dříve, proč jsem psal o Češích? Odpovídal jsem: Kdyby bojovali husité v Mongolsku, bylo by to o Mongolech. A teď je to podobné: Základem téhle knížky je skutečná zákopová legenda o zmiji z afghánské války – a tak je to v Afghánistánu.

Z dotazů:

Co chystáte?

I kdybych věděl, nepovím. Je ta dy dost lidí na to, aby mi někdo ten nápad ukradl. Obvykle mi trvá tak šest let, než od prvního nápadu napíšu knížku. U *Zmije* to bylo taky tak – na knize jsem pracoval celkem tři roky, ale první nápad přišel ještě tři roky před tím. Ale teď nic nechystám. Nemusím už psát, mám důchod... Pouze grafomani stále píšou.

A nechcete napsat něco z třicetileté války?

Přemýšlel jsem o tom. Bylo by to o polském jezdci – ale zatím je to jen nápad. Nevím, jestli bude stát za to. Když mám ten důchod. No a když se to teď provalilo, tak už to možná ani nemá smysl. V Polsku existují spisovatelé, kteří vám napíšíou

Pokračování na další straně

OBSAH

Šlechtic, který by měl ještě pracovat	1	Na slovíčko o anglickém humoru	20
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Život s vetřelcem aneb	
Akademie SFFH 2009 (soutěž národů)	2	Průvodce rodičovstvím pro scifisty	21
Hvězdný bulvár	3	Michael Starling: Den Vosáka	22
3. symposium Šerosvitu	8	DOGMA	23
Adamovičovi Vládcové vesmíru	10	Planeta Eden – zpráva z návštěvy	23
„Láskyplné“ povídky	13	Info z Parconu	24
Civilizační šok:	14	Nový Sarden	24
Syn stínu	17		
Časem s vědou – astronomický květen	18	Kvark jako příloha:	
Z deníku Bílé blondýny (část 23)		Proměny autorského projevu	
Obvyčejný ministerský den	19	v Arkadském cyklu Ondřeje Neffa	

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

V tomto čísle končí seriál Martina Gilara Civilizační šok, ale jistě jste si všimli, že v minulém začal unikátní cyklus *Život s veřelcem aneb Průvodce rodičovstvím pro scifisty*. Vůbec se teď budeme orientovat na větší projekty. Kvark na tři pokračování přinese zajímavou práci Proměny autorského projevu v Arkadském cyklu Ondřeje Neffa od Filipa Appla. A do konce roku bychom mohli redakčně připravit i paměti bratislavského dinosaura (pořadatele Parconu 1990) Vlada Srponě.

Zdeněk Rampas

Akademie SFFH za rok 2009 (soutěž národů)

10	09	08	07	06	05	04	03	02	01	00	99	98	97	96	Suma	Firma
28	7	18	32	15	5	20	10	0	0	0	1	0	0	0	136	Triton
17	9	1	3	5	0	1	0	3	0	0	0	0	0	0	39	Argo
15	18	25	9	26	27	34	29	18	16	16	9	3	10	8	263	Laser / Laser-Books
10	9	5	5	5	8	1	1	0	0	0	0	0	0	0	44	Pevnost
6	6	2	3	2	2	1	3	11	4	7	0	0	0	0	47	Straky na vrbě
4	0	14	0	3	1	2	0	10	5	1	0	0	0	0	40	Albatros
3	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	5	Brokilon
2	3	4	11	2	12	5	11	17	7	14	17	7	6	16	134	Polaris
2	1	1	1	2	5	3	5	7	1	3	3	9	9	9	61	Ikarie
2	3	1	1	1	1	1	1	0	1	7	7	6	6	3	41	Nová vlna
2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	Plejáda
2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	Pistorius a Olšanská
1	3	0	3	2	3	7	7	21	10	16	10	27	6	5	121	Talpress
1	0	0	0	0	0	0	0	0	7	2	13	9	4	0	36	Crew/Rigor Mortis
1	0	1	0	2	2	7	5	0	4	3	1	1	0	0	27	Beta - Dobrovský
1	2	0	8	0	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	15	Mladá fronta
1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	Sarden

Soutěž národů je neoficiální hodnocení *Interkomu*, tabulka se počítá z počtu nominací jednotlivých subjektů (nominace=1 bod) a ze získaných cen Akademie (5, resp. 3 body). Pokud některá nominace přísluší více subjektům, získává každý plný počet bodů. Současné hodnocení různorodých kategorií může být v něčem zavádějící, nicméně však naznačuje při porovnání více let určité tendence a má tedy smysl. **ZR**

Pokračování ze strany 1.

knížku za dva měsíce či za dva týdny. Výsledek je samozřejmě poněkud jiný...

Konzultoval jste počítačovou hru, která vznikla podle Zaklánače?

Tak v omezené míře. Ale mám z toho radost, jsem příjemně potěšen, lehce to polechtalo mou pýchu. Producenti se snaží, aby se to podobalo příběhu - na rozdíl od producentů filmu nebo seriálu... Je to samozřejmě něco jiného než kniha. Jde o akci, která se odehrává po událostech, popsanych v knize. Ale není to pokračování knihy. Pokračováním může být jenom další kniha. Jsem jediný, kdo by to mohl dopovědět.

Jak píšete?

Píšu vsedě, je to pro mne kancelářská činnost. Nemůžu psát nikde jinde než ve svém bytě, kde mám za sebou svou knihovnu. Na cesty si brávám notebook, ale to mohu dělat pouze korektury. A stejně jako v kanceláři, kde je někdo nine-to-five-worker, tedy dělá od devíti do pěti, tak já jsem eleven-to-two-worker. Dělán pravidelně od jedenácti do dvou - v noci. Šlechtic by neměl pracovat déle.

Tak - šlechtic by nemusel pracovat vůbec. Ale byla by to škoda. Hlavně pro nás, nenasytné čtenáře!

Psáno pro Sarden a Interkom

Jan Kovanic

interkom

**INFORMAČNÍ SERVIS
ČESKOSLOVENSKÉHO
FANDOMU**

číslo 6/2010 (261)

Adresa redakce:

INTERKOM

Letecká 6, 161 00 Praha 6, ČR

tel. + fax:

v prac. době +420 224 239 645

tel., fax: +420 233 313 093

e-mail: ram@apro.cz

<http://interkom.vecnost.cz>

<http://interkom.scifi.cz>

Šéfredaktor:

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka:

Kristýna Benediktová

Redakční kruh:

Richard Klíčnick a Michaela

Autoři tohoto čísla:

Filip Appl, Ivan Adamovič, Ivo Fencel, Sanča Fülleová, Martin Gilar, Filip Gotfrid, František Houdek, Jarek Kopeček, Jan Kovanic, Daniela Kovářová, Marvin, Michelle, Pavel Poláček, Inž. Daniel Tomek, Zdeněk Rampas

Sponzoři tohoto čísla

Jiří Doležal,

Daniela Kovářová

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla

byla dne 10. 5. 2010

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Přijde večer Moravák domů a chce se ještě před spaním trochu posilnit. Aby nevbudil ženu, nerozsvěcí a sáhne do špajsky pro láhev vína ze své vinice.

Šokován prvním douškem zapomene na své dobré úmysly a křičí: Co je to tu za doslazovanou břečku, kde je naše vino. Žena se probere a uklidní ho: Sáhnuł jsi vedle, tohle je ocet.

(věnováno Viktorovi)

Vysvětlivky: ● Praha (nepodepsané ZR), ■ jinde

● **9. května** večer se mi ozývá Filip, že má děsnou chřipku a že se tedy pondělní RUR odkládá.

Rovněž jsem dostal mail od Mirka Dvořáka, že jej islandská sopka uvěznila ve Švédsku a tím pádem ještě nešáhl na diplomu pro Akademii.

Pavel Poláček píše, že se s Argem dohodl na termínech, aby bylo jisté, že na Parconu proběhne křest již před časem avizované knihy Honzy Poláčka *Spěšný vlak CH. 24.12.*

● **10. května** Richard Klíčnik posílá seznam časů, kdy se může sejit s Evou A. nad scénářem, a já dokončuji Interkom, aby vyšel ještě před Eroticonem.

Jarek Kopeček posílá recenzi na *Láskyplné povídky*, ale ta bude až v příštím (vlastně tomto) čísle.

● **11. května** se u mě zastavil Honza Poláček Poláček, tuším i Richard Klíčnik.

Jarek Mostecký mi připomíná hlasování Aeronautila, měl bych se zase někdy dostat do Chotěboře na vyhlásování a poukázat třeba Jardu Veise, aby si dojel pro své ocenění...

● **12. května** najdu vzkaz od Richarda Klíčnika (v dalším, aby se to nepletlo, Šumař) a podle instrukcí běžím do Krakatitu pro šaty (měla je tam nechat Tári pro Kementari). Nápomocná Darionova pomocnice mi přesto, že se připravovala na zkoušky, pomohla prohledat prostory, kde by se mohly nacházet, ale šaty nikde. (Alespoň našla svůj měsíce postrádaný spacák, takže se i dobro může občas vyplatit.)

Na pátu přibíhám na Anděl, i letos jsem Richarda Podaného hledal ve špatném knihkupectví, a pak společně hledáme Richarda Šumaře a Evu (na obvyklém místě jako loni a předloni, ale našinec zase tak často do Emporia nezabloudí). Ukázalo se, že Eva tam byla o hodinu dřív, inu sjednával to Šumař, a tak se zabavila nakupováním. Příště musíme udělat schůzku jinde, jinak přijde na mizinu. Šumař pozval i svou ministerskou nadřízenou Danielu, která slíbila, že předá ceny v některé kategorii. Protože Šumař přišel dost nepřipravený, hlavním výsledkem schůzky bylo, že se děvčata seznámila a popovídala si o návrhu na nový výpočet alimentů. Ke všemu ještě u Podaných nastala dlouho toužebně očekávaná událost a Richard musel odjet pomáhat štěňatům na svět. Nicméně jsem se pokusil předat pár nápadů: třeba využít toho, že Knihu roku a Nejlepší SF zároveň vydal v koedici Triton s Argem, a tedy že ač předáme v každé kategorii jen jednu sošku, žádný neodejde s prázdnou,

a jen jsem doufal, že se to dostane do scénáře a pak nějak povede realizovat.

● **13. května** znovu kvačím do Krakatitu pro šaty, jak jsem se dověděl, minul jsem se s jejich (při)nositelkou ve dveřích. Čekal jsem, že si děvčata se zálibou ve fantasy navzájem půjčují nějaké šaty jako z filmu, ale že to bude Markéta Lazarová, to mě nenapadlo. Rozhodně to nebudu já, kdo Evu požádá, aby se do nich oblékla.

Odpoledne jsem zašel na autogramiádu autora Cityboye Gerainta Andersona, přítomen byl i překladatel, známý londýnský zpravodaj a novinář Ivan Kytka. Cestou domů si čtu si v Ikarii povídku Jay Lakeho: Dle lidského konceptu. Překladatelka Eva Brožová musí být asi obdařena velkými přednostmi, neboť zjevně nikdy nezatoužila po jejich vylepšení, v opačném případě by snad nemohla napsat „pěšiny pokryté rozdrčeným silikonem“.

I ostatní povídky jsou příjemně krátké, takže jsem všechny s potěšením přečetl; o to více pak vynikla amatérskost české části. Večer u Kruhu jsem Ikarii pochválil před Vladem Říšou a dověděl se, že omylem jednu z českých prací otiskly již podruhé. Jeslípak si toho někdo všiml, já tedy ne :-). Pak předávám vstupenky na Veletrh možným ochotným pomocníkům a jdu chystat materiály pro novináře na pozitřejší Akademii, ať už je to letos za námi.

● **14. května** ráno Richard Klíčnik konečně posílá scénář, začnu jej opravovat, jen na úrovni mikrotextu, takhle na poslední chvíli už nechci do ničeho hrabat, když za chvíli dorazí novější vylepšená verze. Grrr. Znovu zanesu opravy, vytisknu ji a dávám do tašky, abych ji odpoledne ke kontrole předal Šumaři.

Navečer jdu okouknout podium a zázemí na Veletrhu, chvíli s Richardem Klíčnikem obcházíme spřátelené stánky a rozdělíme se až u autogramiády Svěráka a Smojlaka, kterou Richard nemohl pominout. Rovněž jsme nemohli pominout, jak unavené se šesle Smojlak vypadá, ale že je to poslední příležitost vidět jej mezi živými, mě tedy nenapadlo.

Pak jdu do hospůdky Pražan za Zdeňkem Pobudou z Epochy, která vydává knižní edici Pevnost. Letos poprvé nemá stánek a už toho lituje, na druhé straně je to po mnoha letech poprvé, co máme chvíli času na kus řeči. Dovídám se, že Tom Němec nebude zítra na vyhlásování, a přemlouvám Zdeňka, aby vyzvedl Cenu pro Pevnost.

Akademie SF

● **15. května** zažíváme obvyklé traumatizující drama, zda sfingy a certifikáty dorazí včas. Mirek neměl novou dálniční známku, byl ve Švédsku, a v sobotu ráno se mu v Brně sháněla kurevsky obtížně. Ale mnohaletý výcvik nám nakonec umožnil podepsat a zarámovat vše během dvaceti minut a mohli jsme začít.

Letos poněkud smutně předáním dvou cen in memoriam. Já krátce promluvil o Jirkovi Pilchovi:

Kdybych chtěl vyjmenovávat, co pro nás všechny Jirka Pilch za posledních skoro třicet let, kdy působil v Československém fandomu, udělal, nestačil by nám vyměřený čas. Jen připomenu, že i díky němu budeme za pár měsíců pořádat

Česko-slovensko-polský Eurocon v Těšíně a mezi jeho pořadatelé je velmi citelně znát, jak jim Jirka chybí. Navíc nám jako nakladatel zprostředkoval řadu polských autorů, z nichž asi nejvýznamnější, mám na mysli Andrzeje Sapkowského, je tu dnes s námi.

Místo toho všeho přičiním jen krátkou osobní vzpomínku: Je tomu právě rok co jsem Jirku dohnal k napsání krátkého článku na téma: *Jak jsem k SF a do fandomu přišel*. Z článku si pamatuji hlavně Jirkův vděk časopisu Interkom, který pro něj, tehdy mladého fanouška SF, byl jednou z mála oáz svobodného myšlení a škvírek, kterými se dalo nahlédnout do svobodnějšího světa. Velmi mě to vyznání dojala a moc mě mrzí, že už jsem si s Jirkou nestihl na to téma promluvit. Děkuji Akademii za jeho ocenění a vám za pozornost.

Pak Franta Novotný velmi pěkně pohovořil o Evě Kováčové; připomněl mezi jiným, proč dáváme ceny in memoriam, že vedle špatného svědomí, když jsme nedokázali dát své sympatie dost najevo, dokud dotyčný žil, to má i pozitivní stránku, že to ukazuje kontinuitu našeho hnutí a to, že přichází do věku dospělosti.

Pak už se rozjela obvyklá předávací mašinérie, kde se i těch pár nápadů (přítomnost jedné ze sester Geislerových jako autorky komiksů) utopilo v běžných provozních malérech, když předávající komiksář Grus dorazil pozdě a Geňa z Arga zase po první ceně odešel, netuše, že ještě mají želízko v ohni. (To, že nedorazí Tom Němec, Martin Šust a Laser, jsme věděli předem, ale tato znalost se dá jen velmi málo využít k tomu, aby tam nechyběli.) Vcelku to ale neproběhlo o moc hůře než loni. Říkám já, který mám výhrady každý rok, ale protože nevim, jak v podmínkách našeho trhu dosáhnout zlepšení, neběhám po ulici či webu a nevykřikuju, jak je to špatné.

Po předání Cen Akademie a vnucení zbylých sošek ochotným doručitelům jsme se s Michaelou vydali na velmi vydařený křest knihy *Hvězdy české sci-fi*. Tedy dorazili jsme až po křtu, leč Ondřej Jireš, který jej pořádal, byl nezvykle příjemný, jestli jej naladila sprška cen, které obdržela jeho antologie *Memento Mori* nebo zda jsem měl po hororu Akademie snížená měřítka, to už dnes těžko posoudím, v každém případě jsme velmi příjemně strávili čas ve společnosti vzácných přespolních hostů Jaroslava Velinského, Vládi Šlechty a Pražáků Slávka Švachoučka, Vilmy, Sanči F., Petry a Niky Neomillnerových, Pagio a Leonarda Medka.

● 17. května a máme tu první ohlasy na Akademii, chlapci z TOP zine umí způsobit potěšení srovnatelné s návštěvou filmu „Blbec k večer“; nemohu jim upřít, že se občas systémem i slepé kuře někdy zrno najde netrefili do skutečných problémů, ale jejich hlavním přínosem je neznalost srovnatelná s jejich sebestředností a jistotou, s níž jsou ochotni vydávat své nein-

formované soudy nezatižené i jen stopou stylistiky, vizte obsažný výňatek z www.topzine.cz:

Moderování se opět ujali Richard Klíčnik, jedna z hlav české Akademie science fiction, fantasy a hororu a Eva Decastelo, oba navlečení ve fantasy kostýmech, které, ač vypadaly v prostředí veletrhu lehce nepatřičně, patřily k tomu lepšímu, co bylo na této akci k vidění.

Začátek celého předávání se nesl v trochu posmutnělém duchu, jelikož se předávaly ceny za celoživotní přínos. To samo o sobě není nic tak smutného, ale obě ceny byly předány in memoriam – Evě Kováčové a Jiřímu Pilchovi. Okamžik předávání a oděkování těchto dvou cen považuji osobně za nejlepší moment celé akce, jelikož pocházel od srdce.

Bohužel, to, co následovalo poté, byla trapná, bezobsažná, špatně zorganizovaná a neskutečně ubohá fraška. Ukoptěná snaha o trapný humor za každou cenu, zmatek, prostoje, nicneříkající proslovy, křečovitě výstupy předávajících i přebírajících, to vše vybízí k otázce, zda-li mají ceny Akademie SFFH a jejich předávání vůbec nějaký smysl či hodnotu, když to vede k takovému výsledku.

Nicméně, celé předávání mělo i pár světlých momentů, z nichž jeden (ze dvou) byla i přítomnost polského spisovatele Andrzeje Sapkowského, který předával cenu za knihu roku a celou dobu se tvářil jako velký mrož, jehož se nic netýká. Dále bych ocenil, že se při předávání vyskytlo pár poměrně zajímavých tváří, jako Ministryně spravedlnosti ČR, nebo zástupci různých nakladatelství.

Osvěžen nezamyšlenou groteskou večer chvilku pobudu v RUR a pak chvátám k Frantovi Novotnému doladit mu PC. Mezitím si děvčata: Vilma, Michaela a Věra užívají jednoho z mála použitelných odpolední k návštěvě miniaturní ale velmi pěkné Malešické botanické zahrady.

Zdá se, že pochybná žurnalistika TOP zinu nezůstane osamocena, jako každý rok se na FantasyPLANET vyvalily vlny zdola, někdo zase smíchal prášky s alkoholem, a pokud vám pojem duševní hygiena nic neříká nebo jste dostatečně otrlí, koukněte na www.fantasyplanet.cz.

● 18. května Pavla Lžičarová nabízí pomoc s webem Akademie, to mě rozhoupalo (a i když je Martin Šust, který stránky spravuje, na dovolené), začínám se poptávat (mezi jinými Michala Valáška), co se děje s webem Akademie.

● 19. května jsem dostal odpověď od poskytovatele Altairis, že jsme nezaplátili a tak stránky zrušili.

Zajímavé bylo, že když jsem na stejnou adresu v březnu psal, že bychom rádi znali částku, kolik máme za web zaplatit a na jaký účet, nikdo mi neodpověděl. Nepředpokládám, že by

G+G (Milan Gelnar + Lela Geislerová)

Valášková firma odmítala peníze nějak principiálně, spíše nedokázá naprogramovat svého fakturačního robota tak, aby jeho maily běžná ochrana počítače nepovažovala za spam, tedy pokud jej vůbec spustili.

Co se mě týče, já už od firmy Altairis (www.altairis.cz) nikdy nic chtít nebudu a vám doporučuji totéž.

Konečně vyšel Interkom 4-5/2010.

● **20. května** čtvrtek u Kruhu, Honza Kovanic tlumočil myšlenku, že by Akademie SF měla nominovat letošní vítěznou českou knihu na státní cenu. Zeptal jsem se ho, zda Vítr v piniích četl, a když se přiznal, že ano, pověřil jsem ho napsáním příslušného textu. (V duchu starého fandomového: *kdo s tím přišel, ať to také udělá*).

● **22. května** vyrážíme na Eroticon, kde mám přednášku o Rolandu Toporovi a jeho filmech (Divoká planeta, Markýz). Dorazili jsme pozdě, ale Eroticon také nezačal včas, informace, že by měli pracovat v sobotu, se nějak nedostala k obsluze klubu GOX, a tak první návštěvníci čekali spolu s Irisou chvíli na chodbě.

Já se naštěstí hned po příchodu začal starat o technické vybavení, a tak se během hodiny podařilo vše nahrát na 6 let starý notebook IBM (pamatujete si na slogan Rozdíl je v IBM :-)) a pak to i nějak rozchodit. Protože ale po zastavení filmu bylo nutné začít od začátku, místo komentovaných kousků jsem promítal dílo celé, i ty části, které mi Richard Podaný nestihl před Akademií přeložit. Tím pádem na Divokou planetu vůbec nedošlo, ale zdá se, že to divákům vzhledem k hluku a nízké kvalitě promítání až tak nevadilo.

Pak jsem ochutnal svůj honorář, výborný guláš a perfektně naložený hermelín, popovídal s Kla o Chtoranském cyklu, zhlédl dvě divadelní představení (Františka Vrbenská jako oboupohlavní hlemýžď stála za to), počkal na přednášku Ivany Kuglerové a pak na ukázkou břišního tance a vypravil se s Filipem a jeho dívčí rotou domů. Musím říci, že mám pro podobné ani ne půldenní cony čím dál větší slabost.

● **23. května** mi dorazila pozvánka na křest knihy Literatura přes palubu a poslední *Civilizační šok* od Martina Gilara, je třeba o některém říci, že bude poslední, aby bylo možné dokončit stejnojmennou knihu, ale doufám, že Martin pro nás bude psát i nadále. Ještě toho o Americe nevíme spoustu.

● **24. května** dopoledne po mně Jalna chtěla upoutávku na nějakou SF do Listů Prahy jedna, zjistil jsem, že tam před časem otiskli minireportáž z Trpasliconu, takže to nebude od věci. Teď jenom o jaké knize napsat, vyhráli Vládcové vesmíru, viz textík v příštím Interkomu.

Večer v RUR, přes déšť se probili jen nejnějnější, referuji jim o Eroticonu. Filip mě trestá velice špatně provedenou knihou prostředních povídek Jana Vavříčky: *Vostrá pohoda*, ale řekl jsem si o to, totiž o ni :-)

● **25. května** úterý, měl bych dělat něco užitečného, IK stojí, práce stojí, ale já oprávuji staré programy a vyrábím HTML, jak kdo v Akademii hlasoval. (To jsem nevěděl, že vivi bude html převádět do wordu, upravovat a pak z toho znovu udělá html.)

Pepa Vašát začal pátrat v historii vztahů ČS fandomu a Společnosti Karla Čapka. Jeho výsledky také v příštím IK.

● **27. května** nesu nadílku recenzních výtisků knih z Tritonu ke Kruhu. Zaujala mě kniha Tetovaný od Petera V. Bretta, že bych se po letech pokusil přečíst nějakou chodící fantasy?

● **28. května** z hlubin Akademie vzešlý návrh nominovat vítěznou domácí knihu *Vítr v piniích* na Státní cenu za literaturu, k němuž Honza Kovanic sepsal velmi pěkné a důkladné zdůvodnění, zbývá jen doplnit o formální náležitosti a vybavit to s Ministerstvem kultury ČR.

● **29. května** CrweCon v Crossu, lepší místo si stěží vybrat, jen těch komiksů tam bylo moc. :-)

Našel jsem Bí, Janu a Filipa, prodávali, až se z nich kouřilo, pak jsem na zahrádce vyhledal Janu Jůzlovou a s Richardem Podaným diskutuje o dalším vývoji Akademie. Dohodli jsme se, že uděláme podrobný seznam Akademiků s jejich maily a že Jana vytvoří návrh pravidel, podle kterých by se rozhodovalo, komu nabídnout členství.

Nakonec jsem dlouze pokecal s Petrem Litošem a Štěpánem Kopřivou, když uvážíme, že se po okolí potuloval ještě Jirka Pavlovský a David Horák, chyběli k setkání pléna staroslavné Spectry už jen Michal Špaček a Pavel Houser.

● **31. května** v RUR nová červnová Pevnost a Ikarie. Povídka Jasona Sandforda Sublimační andělé má skvělý začátek a zápletku, pak ale autor nenašel žádný dobrý způsob, jak přijít s nějakým závěrem, a jak to dopadlo, si můžete přečíst v Ikarii.

● **1. června** večer jdu navštívit nakladatelství Dokořán v jejich nových prostorách, protože Pavel Houser zaspal, šli jsme se Zdeňkem Kárníkem do hospody sami. Tam mě zastihl telefon mého mladšího synka, že odmaturoval. No sláva, no konečně.

Presvědčoval jsem ZK, že by se Dokořán mělo také věnovat SF, a hned jsem mu doporučil pár tipů, uvidíme.

● **2. června** proběhl ke všeobecné spokojenosti první povolební Klímovský večírek. Vyzvídáme na Daniele, jak se ministři těší, že už budou mít brzy padla, kdyby to ve volbách dopadlo zase na plichtu, tak se převoznického vesla hned tak nezaváží. Richard Klíčnick bilancoval své účinkování v resortu spravedlnosti a došel k tomu, že vedle zkušenosti má i zajímavý bod pro své CV. Večírek to byl spíše komorní, jen pro 14 nejnějnějších.

● **3. června** dopoledne dokončuji práce na seznamu akademiků, vpozdvečer u Kruhu trávím čas, než vyrazím na křest knihy Literatura přes palubu. Vlado Říša vypráví obsah nějaké šilené ruské grotesky odehrávající se na konci druhé světové války. Vyznělo to tak, že alespoň někteří ruští tvůrci se na Rusko a Rusy umí podívat s humorem a odstupem. Pak jsem vyslechl kuriózní teorii, že Sedmáct zastavení jara byl obmyslný bolševický trik, jak snížit tlak ve společnosti, aby si Rusové mohli dělat legraci z něčeho dříve posvátného, ale mám dojem, že je to dost pomýlená konstrukce, a z masového legraci se Stierlitzovo hrdinství změnilo až s rozšířením internetu (který samozřejmě vynalezl dnes zapomenutý mužik-samouk, ale zaveden tam byl zhruba ve stejnou dobu jako u nás).

Na minutu přesně jsem dorazil do restaurace BarRandov, kde mě na palubě uvítal A. K. K. Kudláč v námořní uniformě plavčíka. Ještě jsem se ani nestihl posadit a přihlásil se ke mně mladší chlapík s pohledem odkopnutého štěněte, představil se jako Martin Sichinger a vyjádřil nelibost nad tím, že jsem

doporučoval, aby jej s jeho rukopisem *Hudba pro Anvilany* shodili se schodů (viz IK 9/2009). Nechtěl jsem mu vysvětlit, že šlo jen o drsnácké vyjádření toho, že můj lektorský posudek byl silně nedoporučující, a smířlivě jsem pravil, že se snad tak mnoho nestalo, že se zkrátka neshodneme na tom, co je humorné (měl jsem na mysli jeho SF), a zdvořile jsem spolkl druhou část věty „a co je směšné až trapné“. Nicméně on se zjevně stále neodpoutal od těch schodů a domníval se, že mluvím o formě odmítnutí jeho díla a má odpověď ho neuspokojila do té míry, že pravil, že kdyby věděl, že přijdu, tak by zůstal doma. V tu dobu mi rozhovor začal připadat jako ztráta času a vydal jsem se hledat spřízněnější duše. Než jsem se ale dostal ke stolu, kde si Filip s Janou dopřávali pinacoládu, zastavil mě další člověk, tentokrát mladší vousáč, horečně přemýšlím, koho jsem ještě vytvočil a zda mi nechce hned jednu fláknout, ale naštěstí se ukázalo, že jde o Borise Hokra, našeho přispěvatele. Protože tam ale byl s přítelkyní, mnoho jsme toho neprobrali, jen jsem mu vnutil Pána všech krůpěj, aby si doplnil vzdělání v oboru literárních podivnůstek podivných.

Pak ještě dorazil Pavel Houser, přišel sice s dvacetiminutovým zpožděním, ale protože Křištof čekal na svou drahou polovičku, aby ji neošidil o svých 15 minut slávy, tak vlastně včas. Pak se objevil Jirka Procházka, však ho znáte, když moderátor Tom Němec, autor Křištof, nakladatel Pavel Mervart a zakladatel Pavel Koutský (založil nakladatele, aby kniha mohla vyjít) vystoupili na imaginární pódium, skákal jim do proslovů, ale protože nepřekročil jistou hranici, se kterou obvykle mívá problém, bylo to spíše milé a osvěžující než naopak...

Po křtu jsem ještě chvíli poseděl s Filipem a Janou; zeptal jsem se JWP, co že se neukázal na křtu a na Akademii, a dověděl jsem se smutnou zprávu, že choří s trojklanným nervem. Naštěstí jsem to nikdy nezažil, ale co vím, tak je to dost hrozně bolestivé a nepomohou ani prášky v množství větším než velké. To asi vysvětluje i Jirkovo vyčínání na Fantasyplanet, nikdo nemůžeme říct, jak bychom se v takové situaci zachovali, snad jen, že bychom se pak v těch snesitelnějších chvílkách, kdy se opět změníme na dr. Jekylla, pokusili omluvit.

Pavel Houser mi vyprávěl úžasnou historku ze svého bohatého života, co on toho stihne, přestože domov obvykle opouští, jen když mu dojde pivo:

Při nějaké společenské příležitosti se mu znelíbil jakýsi muž v doprovodu kameramana, který tam zpovídal přítomné; vyloženě Pavlovi už trochu pod vlivem nepadl do oka. A tak když se s nějakými dotazy obrátil na něj, ten zákeřně převedl hovor na své oblíbené vlkodlaky a několik minut hovořil na téma, že se vlkodlaci rádi koupou, že rádi luští rovnice a jiné hlavolamy a podobně...

Když se muž zase dostal ke slovu, pokusil se vrátit k původnímu tématu: Říkal jste, že pracujete na ScienceWorldu, neznáte Pavla Housera?

Trochu znám, odvětil Pavel, to jsem já. Načež chlapík ztratil trpělivost a řekl: Já tam čtu jeho články a to musí být nějaký inteligentní člověk...

A poučení z toho plynoucí (hlavně tedy pro pána s kamerou): Jakkoli je to málo pravděpodobné, i vy můžete narazit na člověka, který nevyužije každou příležitost, aby mohl žvanit o svém webu či blogu.

Večer jsem v poště našel druhý díl seriálu *Vetřelec*, viz strana 21.

● **4. června** mi A. K. K. Kudláč poslal dvě docela zajímavé diplomky svých studentů, možná z nich něco otiskneme.

Dávám dohromady mailý členů Akademie pro seznam Jany Jůzlové.

● **5. června** Míša si z Výstavy hraček v Emauzích přinesla časopis Univerzum (Revue křesťanské akademie) a kupodivu zaujalo mě v něm hned několik článků, vedle *Nejsvětější trojice s otazníky* nejvíc asi: *Jsmo všichni v Evropě na jedné lodi* (<http://abicko.avcr.cz/cs/2010/03/03/>)

● **7. června** v RUR nakupuji Planetu Eden, přišlo mi to jako vhodný dárek pro Michaelu, která stírá různé artefakty z dob naší mladosti.

Pavel Houser mi poslal ujetou povídku o Nakládání knih a Filip Appl svou bakalářskou práci ve Wordu, první díl najdete v příloze. A zdá se, že Mlok už je v procesu výroby docela daleko, Mirek Dvořák se ptá po ISBN :-)

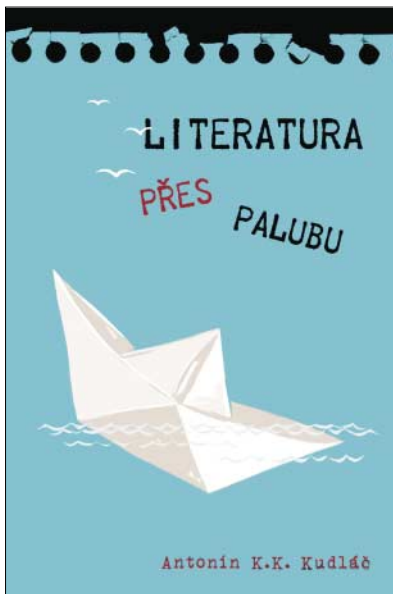
● **8. června** mi píše Jiřina Vorlová, že odjíždí na dovolenou, aby něco nezanedbala ohledně přípravy Parconu a CKČ. Vyřídil jsem to tak, že jsem jí dal telefon na Pavla Poláčka; snad se naučím odpinkávat i další takovéhle starosti, abych stihnul i nějakou práci, kterou bych **chtěl** dělat.

● **9. června** mi Boris Hokr posílá svou diplomku, třeba také bude otisknutelná, uvidíme, až najdu čas na čtení.

● **10. června** nám píše Ivan Kmínek: Ahoj, ozývám se po druhé operaci (opětném sešití tlustého střeva), jsem už skoro OK, jen se hůř hojí pooperační jizva, ale jinak pohoda:o) Tak do týdne už trochu překonám pooperační lenost a začnu něco aktivně dělat. Snad:o) Ivan

Pak se mi ozvali z Albatrosu s pozváním na oslavu narozenin Ondřeje Neffa, k pozvánce byl přiložen seznam jmen, zda na ně nemám spojení. Kdo mi včas nenahlásil změnu adresy, má smůlu. V kavárně Akademie jsem se sešel s Ivanem Adamovičem, který mi donesl a podepsal úžasnou Planetu Eden pro Radka Dojivu.

Večer u Kruhu Egon, v dobrém rozmaru a zdál se i fit. Ukázal jsem mu a jeho paní Planetu Eden od Ivana Adamoviče a kol. Honza Kovanic neměl zjevně nic lepšího na práci (a zjevně ani na mysli), aby nezačal mudrovat, zda ten název nemá Lem

nějak zaregistrovaný. Zjevně je mu každý důvod k vytváření akustického smogu dobrý.

● **11. června** mi došla pozvánka od Kristin Olsonové na netradiční (letní) knihobraní.

Že s tou myšlenkou koketuje, mi psala už v únoru, tehdy jsem jí odpověděl: OK, budu se těšit, Vánoce dvakrát do roka (a jedny dokonce v teple), to byl vždy můj sen. Pro ty, kteří již zapomněli, o co jde: Kristin se musí nějak zbavit knih, které u nás momentálně nikdo nechce vydat, aby měla místo pro ty, které nikdo nevydá (ted' už půl)rok. Jde obvykle o tituly, které jsou příliš chytré nebo naopak příliš hloupé pro českého čtenáře, a vedle toho také spousta knih o upírech a zombiích, které by u nás vyjít mohly, ale není dost vydavatelů :-)

Další mail mi připomíná, že Honza Kovanic vymyslel, že by Františka Vrbenská a drak Kočí mohli číst ze své knihy v PEN klubu, na mně je jen to zorganizovat.

● **12. června** s Michaelou podnikáme návštěvu k Sanče Fülleové, do jejího s rafinovanou prostotou zařízeného bytu na Jižním Městě. (Mimochodem je všeobecně známo, že Ivan Adamovič je náš jediný autor sdílející iniciály s Isaacem Asimovem, ale povšimli jste si těch Sančinych?)

● **13. června** mi udělaly radost volební výsledky na Slovensku, zdá se, že i tam mají jasno v hranici, kdy se populismus začne myslícím a zodpovědným lidem zajídat. Nicméně mě i tak překvapilo, kolik procent nakonec dostal FicoSměr. Jestli jsem to v sobotu o půlnoci z rozespalosti nepopletl, tak odhady na Markýze byly asi o osm procent menší než skutečný výsledek; zdá se, že Ficovi voliči se podobně jako mnozí Paroubkovi a bolšani stydí přiznat při průzkumu.

Došla pozvánka od Evy Hauserové, bude za týden číst na Mlhafestu v Unijazzu, ale v tu dobu bych měl makat na Interkomu. A taky dorazil článek od Inž. Tomka, viz strana 20.

Pavla Lžičarová překopala data o hlasování Akademie SF a vyšelsila je na <http://www.fantasyplanet.cz/clanek.asp?id=3557>

V reakci očekávám velkolepou přehlídku bludů a paranoických žvástů, ale když by to (zveřejnění, ne následný písmenkový smog) vedlo k větší transparentnosti a nárůstu důvěry v Akademii, proč ne; jen nevěřím tomu, že se to stane...

● **14. června** dopoledne mi píše Vlado Srpoň čerstvě navracený z Bratislavy: Vyhráli jsme.

V RUR jsem připomněl, že za týden je KJV, přítomný Ludo Plata projeví zájem zase dostávat pozvánky, musím to sem napsat, třeba to Egon zařídí :-). Pak vedeme s Filipem diskusi na téma, jak by se vyvíjela druhá světová válka, kdyby Beneš nehodil flintu do žita. Při argumentaci, že bojovat může mít smysl, musel anarchista a pacifista Honza Macháček sáhnout hluboko do dějin, až do husitských válek.

● **15. června** mi dorazila pozvánka na křest knihy Ivo Fencla: *Královská zábava*, v edici Osobnosti ji vydává Akropolis a jde o svérázné interview s Ondřejem Neffem.

● **16. června** se u mě zastavil Honza Hlavička, zrovna jsem mu chtěl psát, protože jsem v miniaturní upoutávce sobotních novin (pod mnohastránkovými články o Cimmanovi a Smoljakovi) narazil na upoutávku knihy *Kříze a zánik Římské republiky*, kterou překládal. Než jsem se k tomu dostal, Honza zazvonil a

z zebraďla vytáhl knihu. Moc jsme nepokecali, protože byl čas oběda a dole na chodníku už na mě čekal Netopejř lačný oběda v hotelu Šroubek. Poslední ranou do představy, že dnes přeci jen udělám kousek Interkomu, byl telefonát Jardy Olši, že je u Kanzelsbergra a že bychom spolu mohli pokecat cestou do Ruzyně. Myslím jsem, jak ho ohromím, když mu ukážu pozoruhodné knihy Ivana Adamoviče nebo Kudláčovu *Literaturu přes palubu*, ale o všem věděl, zdá se, že si dokáže udržovat přehled i na tu dálku, ba dokonce znal i knihu Iva Fencla *Královská zábava*, tu viděl dokonce dřív než já, ale dobré slovo pro ni nenašel. (Ono skutečně nedává velký smysl knižně zveřejňovat otázku, pokud odpověď zní: Bez komentáře.)

● **17. června** Klingon Daneš zjišťuje podrobnosti o ochranné známce Ceny Karla Čapka, to mi připomnělo, že by ČS fandom měl brzy zaplatit na dalších 10 let.

Opoledne se zastavím u Kruhu a pak už několik minut před šestou zvoním u Kristin Olsonové. Uvnitř se již osvěžuje Honza Vaněk, jr., předal jsem Kristin lahvičku medoviny a zptal se Honzy, proč už neprosívá hromady knih vedle. Dověděl jsem se, že čeká přesně na šestou, aby dal férovou šanci ostatním, hlavně Martinu Šustovi. (Někdo musí tu zbrojní spirálu zastavit, jinak bychom tady byli už den po minulém knihobraní.) Kristin mi řekla, že se omluvil Viktor, protože někde probíhá ochutnávka vín, věnuji mu tedy dnešní odposlechnuto. Pak se zpožděním dorazil Martin Šust (každý svého štěstí strůjcem), moc si toho nevybral, zřejmě prochází Kristininu nabídku průběžně, ale za to našel několik knih, o nichž se nevědělo, kde skončily na složité cestě od Kristin do Arga, pak k překladateli, zpět do nakladatelství a nakonec zase na polici v literární agentuře Litag. Pak dorazili Klímovi se staršími dcerami, vzali je s sebou, aby si samy vybraly, co chtějí číst, ale mělo to podobný účinek jako návštěva cukrárny zdarma. Martinovi cestou k autu málem upadla ruka, v níž vlekl obrovskou tašku plnou Dívek v sedla a podobných lahůdek.

Na chvíli se zastavila Eva Hauserová, dokonce s Cyrilem, ale nebudil nadšení, že je kolem tolik anglicky mluvících. Naštěstí jsme již byli trochu pod vlivem, když jsme se dověděli o tragické nehodě v Tritonu, ale ani tak už pak večírek nebyl to co dřív. Na závěr jsme se s Kristin domluvili, že o prázdninách určitě navštíví nějaký Klímovský večírek, bohužel v době toho nejbližšího bude na Šumavě.

● **18. června** mi posílá Martin Gilar fotky pro knižní vydání Civilizačního šoku, ještě počkáme na předmluvu a vydání knihy už bude zcela na naší straně Atlantiku.

● **21. června** v RUR odkládáme setkání na redakční zahrádce na neurčito, FF se blíží a Filip si naň musí zabalit. Já se omlouvám stran KJV a odjíždím na venkov.

● **22. června** Klub Julese Vernea, po dlouhé době a nemoci bude přítomen Egon, a nejen přítomen, bude i přednášet o puku mimozemšťanů ovlivňovat dějiny lidstva. Já ale budu mimo Prahu, a ve čtvrtek se zase nedostanu ani ke Kruhu, protože vypukne velká oslava Ondřeje Neffa, kam nesu historickou masku vetřelce z památného SF plesu v Olomouci, ale o tom a spoustě dalšího až příště.

Zdeněk Rampas

3. sympozium Šerosvitu

Důkladní čtenáři Interkomu si možná v minulosti povšimli zmínky o předcházejících dvou sympoziích. Konaly se v Praze. První na Blatech u Sanči Fülle o mlhavém a temném listopadovém novu. Baskervillský rotweiler sousedů mlčel jak pěna, aby na sebe neupoutal pozornost démonů, jejichž noční řádění zahlelo Roztyly. Druhé se uskutečnilo v nově zabydleném Paláci Vydrovka u Klímů. Sluncem zalité únorové odpoledne náhle přešlo v ocelový den, když propukla porada autorek Tajné knihy Šerosvitu. Jejich divotvornost tenkrát vyprovokovala následný opulentní večírek, které se na Vydrovce u krbu staly tradicí, kdekdo o nich mluví a někdo jenom šeptá.

Po tomhle základu se autorky nemohly sejít jinde, než přímo v ohništi dění Šerosvitu. Pod Ještěd je pozvala přízračná členka autorského kolektivu, známá pod záhadným pseudonymem Karolina Francová.

Českou republiku už měsíc sužovaly lijáky. Magistrát v předvolební kampani tenkrát dal nově natřít nápis na Staroměstské radnici, který hlásá, že Praha je zničená dešti, Praga caput regni. V okamžiku, kdy vypukly volby, propukla i mocná bouře. Vilma a Sanča se do ní ve svém kočáře vnořily u kobyliského OBI a vyjely z ní průsmykem u Liberce. V údolí ležel mrak. Vystupovala z něj hora s Ještědem ovitým Ještěrem. Ještěd se blýskal v pavučinách slunečních paprsků. Sanča zavýskla. Vilma téměř sjela do příkopu. Strážní démoni bleskurychle přeměřovali kočár zpátky do levého pruhu, takže si účastníci silničního provozu tohoto výpadu do Šera ani nepovšimli.

Vykoupaný Liberec přivítal příchozí v negližé zchátralých vil okrajové čtvrti. Lepší adresa Karoliny Francové byla ale svátečně oděna stavaři a restaurátory. Její Villia U Osekaných javorů Vilmě a Sanče vyrazila dech, popadly ho až několik minut po výstupu do druhého patra. Služebnictvo tiše stálo seřazené podél zdi a tvářilo se jako robotický vysavač, luxusní kotel, myčka, lednice a jeden ocelový borec dokonce jako trouba. Právě z něj se linul lákavý parfém večere, takže se dámy hodily do večerního, jenom někteří škarohlídové by řekli, že to byly úbory noční. Domácí paní zahájila sympozium.

Po úvodních příspěvcích ve formě naturálií účastnice zasedly k jednacímu stolu, na programu medovina a velice sofistikované kuře, brambůrky byly obzvláště vypečené. Téma diskuse je bohužel tajné, recepty to ale rozhodně nebyly.

Po soumraku nastal stěžejní moment večera. Karolina za bouřlivé odborné debaty, tematicky spojené s nocí, zavedla

návštěvnice do temného parku. Některé, zejména Sanča, se těšily, že domácí paní objednala loupež, vraždu a možná dokonce i znásilnění. Její očekávání byla ale mnohonásobně překonána. V černé tmě mezi stromy se uprostřed pažitů po Karolině vstupu na betonový můstek rozsvítila tajemná klec. Zahučela přízračná melodie klimatizace. Soustava mohutných hadic bezpečně uzavřených za mřížovím zleva i zprava začala užaslé návštěvnice ovívat závany minulosti a na displejích se rozběhly červená data, připomínající veliké bitvy minulého století. Jestli si pamatujete poslední známé dílo tohoto umělce ev-

ropského formátu, tak vás ujišťujeme, že jeho Entropa byla hadr! Černý si prostě sáhnul na dno inspirace! Hostky sympozia byly užaslé, ba zcela pař! Krásné zrestaurované muzeum s věží, kterou odvážný stavitel kus po kusu rozebral na náměstí před starou radnicí, přenesl a zas složil na vrcholu budovy muzea, vyšší učební zavedení protichemické mise NATO a pavilon hospody se setkáním po maturitě rázem nabyly jiné kulturní dimenze. Dojem zachránila starobylá skulptura z minulého tisíciletí, představující motýly na živočišně vyhlížejících nožkách plastových hub, vyrůstajících z kanadského trávníku do výšky tří metrů.

Umělecky vyzité členky s vedoucí napodiv neznavenou podrobným výkladem se navrátily na základnu a pokračovaly v bouřlivých diskusích. Názory otrásaly zdmi, stoupající promile umocňovala argumenty. Po vyčerpávající debatě se dámy rozešly do svých komnat. Sanča se po svém zvyku ihned začala válet po podlaze, Vilma se decentně uložila na postel. Karolinin spánek by právem pokojný a spokojený.

Objednané počasí dorazilo. Ze sympozia Šerosvitu tyl celý Liberec. Od samého rána svítilo slunce. Panoramatická prohlídka města začala exkurzí první zděné přehradě ve střední Evropě. Monumentální stupně, po kterých by se valila voda od-

pouštěná z vodní nádrže, kdyby Karolina nezařídila oblohu bez mráčku, byly přístupné zvědavým zrakům i objektivu Vilmina foťáku. Zdokumentována byla celá hráz se dvěma věžičkami.

Karolina zavedla účastnice stinným parkem k nablýskanému pomníku obětem totalitních režimů a pak dál na náměstí s vyblýskanými automobilovými veterány. Dámy pózovaly u staré Oktávky, sestřenice té, kterou měl Sančin tatínek, u nádherné Pragovky, esesáckého motocyklu s kulometem a tak dále a očumovaly kromě jiného legendární Tatra 603, luxusní Citroen z roku ehm ehm a zcela červený hasičský vůz. Za rohem se pak obdivovaly slavné liberecké radnice a to hned dvakrát. Živé, strmící do nebe, s praporcem rytíře na nejvyšší věži zabodnutým do éteru. A když je Karolina pobídla k otočce, zhlédly věže podruhé, kterak se zrcadlí v černých oknech Komerční banky!

Zevrubná prohlídka pokračovala, namátkou zmíníme Rónovy sochy poněkud jiné povahy než díla Černého, dům bez části loubí, které se zřítilo roku 1968 pod vlivem tanku spojeneckých sil Varšavské smlouvy, zavřenou cukrárnu u Opery, samotnou Operu, zastávku tramvaje v podobě prostřeného stolu zvanou Hostina obrů a zastavíme se u moderní liberecké knihovny. Elegantní skleněnou stavbu zastřešuje oblouk jako list rozevřené knihy a prorůstá jí synagoga s půdorysem poloviny Davidovy hvězdy. Symbióza starého a nového, českého a německého, vedle sebe stojících a vzájemně se ovlivňujících kultur židovství a křesťanství je vůbec stěžejním bodem celého Liberce. Vidíte ji na každém kroku, ať už se díváte na obraz radnice ve sklech a naleštěném kameni, obrubníky ze slavné liberecké žuly na okrajích nově vydlážděných chodníků, anebo posloucháte německý rozhovor starých obyvatelů Liberce v tramvaji.

Do zmíněné tramvaje nastoupily účastnice sympozia u lodě plující po chodníku na rozhraní centra a staré čtvrti. Přesedly na lanovku a Ještěd se začal prudce přibližovat!

Konkurenční společnost si zřejmě předplatila mlžný opar, takže viditelnost nebyla zcela ideální, nicméně z úpatí věže se dalo dohlédnout na značnou vzdálenost po obou stranách impozantního horského hřebenu. Zasklený prstenec ochozu v místech, kde má normální vesmírná raketa trysky, ochránil účastnice před průvanem. Posléze je před mírně sychravým poryvem větru zaštilil slavnostní připitek medovinou, kterým je překvapila vedoucí výpravy. Posilněny lahodným mokem, mrkvovým koláčem a hotdogy s hořčicí pokračovaly morénovým polem, kosodřevinami, smrkovým a bukovým lesem po hřebeni až k prameni pochybně pitné vody. Tady se občerstvení zopakovalo a nic nebránilo vítěznému návratu na tramvaj a do základního tábora.

Villia U Osekaných javorů opět poskytla své pohodlí. Televizor podal hlášení o průběhu voleb a předběžných výsledcích, které šerosvitní posluchačky přivítaly démonickým chechem a vřavou. Mezitím kotel hřál vodu, konvice také, i když za rozdílným účelem, a trouba zakrátko podával Vilmin jahelník, tak dobrý, že pověsti o tom, jak je zdravý, jsou určitě pouhé pověrečné představy. Léčivá horká medovina to ale jistila a tak žádá z účastnic sympozia po dlouhém výletě neumdlela. Na

opak, jejich řady posilnila Lucka Lukačovičová, vyzbrojená dalším vínem. Bohužel, nejmladší členka tvůrkyň Šerosvitu byla zároveň členkou volební komise. Ty mají z neznámých příčin zakázán chlast, tak není divu, že Julie Nováková odnesla sčítání hlasů osmdesáti procent voličů, kteří se v jejím obvodu navliali do volební místnosti, šeredným škrábáním v krku. Nemohla se proto zúčastnit sympozia!

Její místo zastala Karolinina švagrová. Giuseppe po ní poslal pět pizz a Lambrusco. Sympozium už začalo vypadat na finský slalom. Sečteno a podtrženo: pětilitrový kanystr medoviny, jedno Bordeaux, dva chilské Merloty, moldavský Kagor, dvě lahve Lambrusco bublinky nepočítaje. Není divu, že po téhle krasojízdě přišly ke slovu věštby. Sanča tasila Tarot a další osudy zúčastněných se rozprostřely po stole zavaleném pochutinami jak na stříbrném tácku. Dokonce i někteří nepřítomní účastníci projektu Šerosvitu byli na tapetě. Závěry vědeckých rozborů jsou však tajné. Zatím. Stejně, jako zatím musí zůstat záhadná Tajná kniha Šerosvitu.

Po dlouhé noci, dlouhém ránu a dlouhém lijáku následoval bleskurychlý přesun. Čtyřdvěřový velký červený vůz s extra silným motorem převezl účastnice na výchozí bod dlouhé duchovně i fyzicky namáhavé pouti na hrádek Jezdec. Tradičně se konala přehlídka další přehrady. Teď, ve smyslu podmráčené oblohy, ponurě. S černou rašelinní vodou a historickou vodní elektrárnou. Pak členky sympozia spolky lesy.

Není zcela známo, po jakých cestičkách a turistických značkách je Karolina Francová úspěšně dokopala až na samotný Jezdec. Jisté je, že to skončilo velkolepou pitkou, žranicí a euforickým fotografováním všech démonek vyjma Vilmy, která si jakožto vedoucí dozorcí rady a řidička jako jediná zachovala nezkalený a zdravý rozum.

Zpáteční cesta se nesla v duchu alkoholního dechu. Turisté, které skupina potkala na starobylé kóťe Kovadlina neboli Žába, rychle utekli, aby zachránili svého pejsánka. Pod zchátralou vyhlídkovou věž obkrouženou polozbořenou socialistickou výletní restaurací v hradním stylu členky výpravy dorazily zablácené a téměř střízlivé. Něco z toho promptně napravily. Následná prohlídka luxusní vilové čtvrti jejich pohled na Liberec ještě zvelebila. Po návratu na bulvár Osekaných javorů byly už krapet vyčerpané. Posilnily se zbylým jahelníkem a pak prchly těsně před návratem rodiny Francových, aby zbytečně nepobuřovaly maloletá dítka. Karolina Francová je doprovodila až k oři a pak zcela jistě omdlela, protože zajistit chod tak detailně promyšlené a náročné akce, jakým toto symposium s bohatým a nabitým programem bylo, vyžadovalo výkon přesahující možnosti každého démona.

I když závěry porad, diskusí a výzkumné zprávy zatím nesmějí být zveřejněny, chtěly jsme fandumové publikum seznámit alespoň s těmi body akce, které nejsou externí anebo interní součástí zmiňované Tajné knihy Šerosvitu, protože průběh akce stojí za to, aby byl zdokumentován. Symposium díky pořadatelce proběhlo s obzvlášť dobrými výsledky.

Do budoucna zůstává naděje, že i Tajná kniha Šerosvitu bude mít podobně podmanivý účinek.

S. F.

Adamovičova antologie Vládcové vesmíru

Moji mnohem mladší přátelé se rozhodli, že odejdeme do Evropy. Hledat lidi. Nezbylo mi než jít s nimi, jestliže jsem nechtěl zůstat sám. Dali jsme se tedy po prériích k východu a celkem bez nějakých zvláštních příhod dorazili do trosek New Yorku, kde jsme doufali nalézt nějaký člun... Jaroslav Urban: Vesmír se diví (1946)

Po patnácti letech představují *Vládcové vesmíru* doplnění i čítanku k Adamovičově *Slovníku české literární fantastiky a science fiction* (1995) a pět z dvaceti autorů (Neruda, Kukla, Skružný, Levý a Hoffmeister) dotýchný slovník ani tenkrát nepodchytil!

Kým že ale v reálu JSOU, tihle SKUTEČNÍ vládcí vesmíru? Autory science fiction jako takovými, říkám, a je koneckonců jedno, nakolik slovnými. Taky tak tedy chápeme titul prvního z plánovaných svazků *Kroniky české science fiction* vydaný letos nakladatelstvím *Triton* a společností *Albatros Media* v nakladatelství *Plus*.

Proč ne. Ve skutečnosti jsou však *Vládcové vesmíru* titulem románu známého J. M. Trosky, autora nepišícího vůbec žádné povídky a prezentovaného tedy takto. Je fakt, že měl editor vřadit román celý a že pláče, proč že tak neučinil, ale je už pozdě, Ivane, a zůstávají dva úryvky, jen pouhých osm Troskových stránek, a to je možná zradou pana Matzala, ale i jediným nedostatkem kroniky shrnující na takřka 400 stranách díla dvaceti autorů „od Svatopluka Čecha po Jana Weisse“.

A vlastní román *Vládcí vesmíru*? Stejně vlastně za příliš nestojí. Byl sepsaný na objednávku „za deset odpolední“ a vyšel tedy prozatím jenom na pokračování v časopise *Mladý technik* (1947), kde k němu najdete i ilustrace Zdeňka Milera (!). O co se jedná v textu?

O předzvěst socialismu u nás. Sovětská kosmická loď Slovatom (s českou posádkou) míří na Měsíc. Lidé odhalí vyspělou podzemní civilizaci a Ivan vybral ukázkou, v níž se seznamují s technikou a ve finále jsou odhaleni co pojiďači zvířát. To a materiální styl žití pry musíme změnit, miní Měsíčan, i přijímáme baňku s tamní stravou a *rozhodne-li se lidstvo výhradně pro ni, budete opět vítáni, ale do té doby musím ve vašem zájmu poprosit, abyste se zdrželi návštěv, nechá se Luňan slyšet. Přeji šťastný návrat a mnoho úspěchů!* uklonil se. *Zmizel. „Krásný vyhozov,“ pohlédli na sebe v trapných rozpácích.*

Vládcové vesmíru ale kromě tohoto případu nesestávají z úryvků románů, a nepočítám-li známé Čapkovy bajky (24 krátkých úvah z roku 1934), najdu se dvěma výjimkami jen prózy v rozsahu čtyři (Levý) – patnáct (Neruda) stránek. První z výjimek se stala Vachkova novela *Mor profesora Solomitnikova* (49 stran), druhou pak je krátký román Ferdinanda Krejčího

(1878-1938, pseudonym Jan Barda) *Převychování* (109 stran) alias *pozoruhodná dystopie* sepsaná s až zdrcující objektivitou a velmi zvláštně předjímací Ray Bradburyho. Ano, vyšla sice jednáct let PO Zamjatinově *My*, ještě ale PŘED *Koncem civilizace* (1932) Aldouse Huxleyho (!) i PŘED Orwellovým *1984* (1949)! V kontextu české tvorby jsou *Převychování* zjevním, konstatuje úvodem editor. *Spojení socialistického kolektivismu a osvědčených ideálů je dotaženo do krutých důsledků, o to působivějších, oč samozřejmě jsou podávány. Revoluce už zvítězila*

nad světem, staré pořádky zapomenuty a cokoliv připomínající dřívější kulturu je zničeno. Občané byli označeni pouhými symboly a číslky, za četbu starých knih či zpochybňování stávajícího režimu hrozí trest smrti a české území je poněmčeno, nicméně v unifikovaném světě jazyky beztak nehrají velkou roli. A dál? Hlavní hrdina se, co Bůh nechtěl, i tak dostane do kontaktu s knihou a zjistí tam, že rodiče směli dřív vychovávat děti, které teď putují do ústavů. Přečte si i další. Odhalí to partnerce, obou se zmocní policie a trest... Je smrt. Děj se poměrně nevzrušeně posunuje vpřed s jakousi osudovou neodvratitelností a důsledností vedoucí až k porážce pravdy, charakterizoval Adamovič styl hrozivé knihy už ve slovníku, a nutno souhlasit: Krejčí režim neodsuzuje, i kdyby jen slůvkem, což je geniální přístup, ale byl by zapomenut, tak jako obsah,

jen díky Ivanovi je dnes román ředitele Slovanské pojišťovny (!), jehož první vydání už existuje stěží pár, zachráněn.

A případ druhého z delších textů, Vachkova *Moru*? Roku 1927 vyšel v příloze magazínu *Lada/Módní svět*, ale knižně dnes poprvé. Ivan Adamovič dílo navíc zkoumal v rukopise v Památníku národního písemnictví a zjistil odlišnosti, ba místy vyšší původní kvality a provázanost s vizionářským románem *Pán světa* (1925) předvídacím Spojené státy evropské. Přesto ve sborníku užil variantu z časopisu. A Emil Vachek, jinak (díky Františku Langerovi) zakladatel české detektivky, zůstává mimo to i autorem fantastních povídek z poloviny dvacátých let *Bylinář podruhé na svět přišel a Ivanův vynález*.

Čímž se dostáváme ke krátkým povídkám a hned i vidíme, že se tu chronologicky střídají jak příjmení klasiků (Čech, Neruda, Bass, Langer, Hoffmeister), tak i klasici české sci-fi (Hausmann, Hloucha, Weiss), a konečně jmény mužů, které si pamatujeme z jinačích sadů (Kukla, Skružný) anebo vůbec nepamatujeme. A ženy? Bohužel nezastoupeny. Ani jediná.

Úvodní a nejstarší Čechovy *Náčrtky z roku 2070* (1870) jsou v první osobě vyprávěnou satirou (má čtyři kapitoly) připomínající místy Gullivera a líčením individuální vzdušné dopravy taky romány Alberta Robidy. Víc než povídce se ovšem blíží fejetonu. Poté, co hrdina úvodem usne podobně jako Ma-

těj Brouček, pročitá sice doma, ale o dvě stě let později, aby se setkal jak s nečekanou emancipací u žen, tak třeba s panelovou výstavbou. Vidinu budoucího ovšem obsahují, připomíná editor, i *Písně otroka* (1895), a Čech tvořil i další fantastní prózy, ke kterým patří třeba *Archeologická přednáška roku 5000* (Národní listy 1886). Už jeho *Pohádka* (1870) představuje prvního robota a cesta časem z 16. století do autorovy současnosti je záminkou k dílku *Z neznámé knihy Jana Štelcara...* (Národní listy 1880). Plným právem připomenou *Vládcové vesmíru* i první dvě broučkářdy, které těží z *Bezpříkladných dobrodružství jistého Hanse Pfaala*, z Verna i knihy *Měsíc a geologie*.

Druhý nejstarší autor sborníku Neruda zastoupen je zde povídkou na téma budoucího urychlení životního rytmu (ale i zločinu a trestu) nazvanou *1890* (Humoristické listy 1878). Ani tu před Adamovičem v kontextu české sci-fi nikdy nikdo nezmínil.

O zrychlení rytmu je ovšem už Nerudův fejeton *Zcela věrná zpráva o tom, jak bylo 24. února 1972* (1872) a Adamovič připomene kvůli úplnosti taky ostatní vizionářské fejetony. O individuálním létání mluví *Nevynalezený vynález* (1869). O prohození rolí muže a ženy *Za padesát let* (1872). O mobilu a televizi *Telefon a telegraf optický* (1877). Z hlediska sci-fi je ale zajímavý i text *Já jsem to věděl všechno!* (1889), který Ivan umně srovnává s daleko pozdějšími úvodníky Hugo Gernsbacka(!), aby však se samozřejmostí neopomněl ani *Písní kosmických „pějících“* o mimozemšťanech i konci světa... a aby připomněl i hluboký Nerudův vztah k Vernovi, jehož *recenzoval ho se soustavností, s níž se nevěnoval žádnému jinému*.

Obdobné téma „zrychlení“ později, pravda, zpracoval i známý humorista Josef Skružný (1871-1948), který nezapomněl nevědomou(?) fantastickou či sci-fi povídku zasadit snad do žádné ze svých sbírek, ale Ivan Adamovič opět mohl vybrat jedinou, a to tu s názvem *Roku 2907* (1907). Kdysi jí ovšem následovaly i mnohé Skružného „letecké sci-fi“ jako *Ve velkozádově se vzducholoděmi* (1913), *Sensační reklama* (1920), *Anděl* (1925) anebo *Ve století spěchu* (1923), kde dokonce řešil individuální poletování dětí. *Šťastný den profesora Karfio-la* (1916) jest pak o elektrickém „ženicholapači“ a v pozůstatosti Skružného leží taky hra o cestovateli časem *Tisíc a jedna noc*. Vraťme se ale ještě na chvíli mezi klasiky.

Skutečnou perlu totiž představuje raný Bassův *Susin* (1917) inspirovaný (zřejmě) *Ostrovem doktora Moreaua*. Adamovič ale připomíná i další Bassovu fantastní povídku *Příchoda statistika Vohnoutka* (1917) a Bassovu obhajobu verneovek v článku *Dobrodružná literatura* (knižně 1941). *Co záračného pomáhalo Hloupému Honzovi, to inženýři Julia Verna musí sami zkonstruovat, a to jasně, názorně a zdůvodněně*, psal Bass, ale vrhněme už se na další příběhy.

I Langerův *Muž, který se ztratil ve své utopii* (1927) líčí snově a až čapkovsky dystopii připomínající poměry v Sovětském svazu a zdrtí nás následky marné hrdinovy cesty za (skutečnou) láskou. Jedna z nejpůsobivějších próz knihy jako by souběžně předjímal a situaci ve Třetí říši a jako další Lange-rovy fantastické prózy Adamovič připomíná ještě *Prodavače snů* (1921), *Humoresku* (1927), *Řeč nad kolébkou* (1945) a

jediný jeho román *Zázrak v rodině* (1928-29) vzniklý na stejný námět, jaký už byl znám od Wellse (*Muž, který dokázal činit zázraky*). A co ještě víc?

Hoffmeisterovi *Milenci* (1927), tak ti jsou antiutopii o světě-strojovně, v kterém kvůli spěchu už není čas milovat a chybí i potřeba. Text zaujme i motivem továrny na gumové „dumlíky“ a Adamovič jej odhalí coby parafrázi nerealizované Lange-rovy hry o Romeovi a Julii *V říši Civilizaků* (1922), kde se stal kolektivním titulním hrdinou indiánský kmen. Připomenuta je i raná, notně idealistická Hoffmeisterova próza *Revoluce* a také všeobecně známá, a právě jím sestavená antologie západní sci-fi *Labyrinth* (1962), jakožto úžasné Hoffmeisterovy ilustrace v *Prvních lidech na Měsíci* (1964).

Verši prokládaný Haussmannův *Výlet* (časopis *Rarach* 1921) je zase vzácným případem české protikomunistické dystopie a druzí se k poslední povídce, kterou kdy Haussmann publikoval před svou předčasnou smrtí na tuberkulózu (1923), a to pod titulem *O zklamaném zvědavci a čertu*, což je obrázek zbrojících Čech roku 2892.

Další Haussmannova próza - 1 („Mínus jedna“, 1922) je satirou o extrémní inflaci, během které vám kapsaři budou podstrkávat peníze do kapes, a *Metafísický průmysl* vypráví o obchodu s touhou konat dobro, ale i zlo. *Ohrožené lidstvo* měří šance udělat hmotu z duševní potraviny a výchozím motivem se podobá Dickově próze *Záchranný stroj*, nicméně Haussmann zůstal samozřejmě a prvořadě autorem nejlepší naší sci-fi satiry, románu *Velkovýroba ctnosti* (1922), který mj. dobře ilustruje ekonomický přínos váleku.

Další z povídek sborníku, Hlouchův *Uvolněný běs* (1925), nás poučuje o nebezpečnosti zvětšené blechy (živící se lidskou krví) a na rozdíl od většiny Hlouchových povídek končí-vajících špatně obsahuje humor. Pranic to bohužel nemění na faktu, že zakladatel české sci-fi Karel Hloucha (1880-1958) byl vysoce specifickým literátem přinejmenším diskutabilní úrovně a že lépe psal třeba takový Jan Havlasa (1883-1964) zastoupený povídkou *Podmoří* (1912). Bezděky mi připomně-la Doylovu *Hrůzu z výšek*, i když u Havlasy kráčí o „létající ptáky“ ve *vodních hlubinách*. Tak či tak jde o precizní příběh well-sovského typu, na Wellsově úrovni. A další Havlasova díla? Psal fantastiku hodně, ale jediná ryzí sci-fi *Mravenčí lidstvo* zůstala jen v podobě plánu (1930).

To novinář a právník Karel Ladislav Kukla (1863-1930) je dodnes znám jako kronikář pražského polosvěta, ale v letech 1898-1906 působil i v odborném(!) časopise *Svět zvířat*. Tam vyšla i humorná próza *Zvířata a lidé za 10 000 let* (1899) otvírající na stránky cestu i příspěvkům Haškovým. *Zatímco Boulleovi opové zůstali nohama pevně na planetě, zvířata Kuklovy povídky pořádají vesmírné hony i na poslední zbytky lidské rasy*, dodává Ivan Adamovič. Z jeho sborníku se však vynořují i psavci naprosto neznámí. A přece! Takový Fráňa Levý (pseudonym?) objevil už roku 1927 *virtuální sex*, a to v rozhodně nejslabší próze knihy *Neviditelný poměr* ze sbírky *Deník sličné Madlenky*. O co se jedná? Vynálezce Watson bude po právu popraven za vraždu milenky a sluhy, milenců, předtím však také on využíval metodu dálkového propojení myslí a...

Rus Nikolaj Terlecký (1903-1994) se narodil v Petrohradě. Vystudoval však již v Turecku a v Praze, kde se živil jako tanečník či výukou ruštiny. Znal se s Bassem, Drdou či Majerovou, a ta se zasadila o vydání jeho prvotiny *Šest metrů úsměvu* (1946) v češtině. Poté Terlecký pracoval na předsednictvu vlády a jako lektor nakladatelství Svoboda, dramaturg na Barandově a redaktor Mladé fronty, už roku 1947 se stal členem Syndikátu čs. spisovatelů a... Získal občanství. Sbírká *Vítr se vrací* (1948, tyto povídky ovšem vznikly už za války a v ruštině) je posledním Terleckého u nás vydaným titulem a jmenuje se v originále i druhém vydání *Nejkrásnější svět*. To je odkaz na slavný Leibnitzův výrok, že právě *náš* svět je nejkrásnějším z možných, u Terleckého však bráno v ironickém smyslu. Tři fantastické povídky knížky spíše ukazují úskalí snah o krásné světy a v titulní *Vítr se vrací* lidé vymírají a šklebí se na ně propast mezi starci a dětmi. Generace se navzájem úplně přestaly vnímat!

Herostratos II odehrává se pak v utopickém městě 21. století, které rozjařeně ničí sami tvůrci, a *Potopa* (kterou Adamovič vybral do knihy) domýšlí důsledky přílišné specializace: Hrdinové div nepomůrou jen proto, že už neovládají ani nejzákladnější úkony.

Ne, nad stránkami od Terleckého nelze nevzpomenout i textů Václava Pinkavy alias Jana Křesadla (1926-1995). Roku 1965 i on emigroval, a to do Vídně, od roku 1967 žil v Curychu a v exilu vydal i sci-fi *Pláž u San Medarda* (1977) – o budoucím lidstvu bez duše – a příběh biblického Lota putujícího dějinami *Don Kichot ze Sodomy* (1986).

Dalším málo známým autorem se mi zdá být A. Jaroslav Urban (1899-1962).

Žil v letech 1924-27 v Austrálii. Pak byl novinářem. Po návštěvě USA i autorem knihy *Město zvané Hollywood* (1935). Stal se filmovým dramaturgem a scenáristou, po roce 1948 redaktorem Světa v obrazech a *satirická fantazie Vesmír se diví* (1946) je u něj spíš *kuriozní odbočka*. *Jedná se o příběh sluneční soustavy a planety tu hovoří jako bytosti*. Ale i z tohoto, a právě z tohoto zpola pohádkového, byla populárně-vědného vyprávění uměl Ivan Adamovič vybrat jedno z dvou intermezz. Odehrává se roku 2003 a představuje věru pozoruhodný post-katastrofický příběh psaný v alpské jeskyni jistým Frankem Daviesem (57), který jen chce zaznamenat život. Mezi roky 1967-78, zvíme, proběhla třetí světová válka a nukleárně byla zničena veškerá velkoměsta. Ve čtvrté válce (1982-84) Evropany i Afričany vyhubily paprsky smrti. Po páté válce (1986-89) nezbyl následkem bakteriologických útoků už náživu skoro nikdo, po té šesté (1990-94) se ale kupodivu stále drželo pár izolovaných skupin. V sedmé válce (1995-97) však se zabíjelo i zvukem, načez bylo vynalezeno zabíjení myšlenkami – a využito ve válce osmé a poslední (1999-2001). Ani tím bohužel vraždění nekončí, a tak je srovnání se známou povídkou Williama Tenna *Jdi na východ, mladý muži* opravdu jen hodně přibližné: Během přeplavby z New Yorku přes Atlantik umírá i předposlední muž na světě (kvůli ženě) a znovu vyprávěčem „objevená“ Evropa umožňuje pouze bloudění liduprázdnem. Přece se ale hrdina setká aspoň s plachou kočkou. Pak

očekává vlastní konec jako Robinson, uslyší vytí... a není s kým se rozloučit. Co zbude? Alpy, lesy... a vzdálené moře.

Dodejme jen, že roku 1946 Urban vydal i další dílko líčící alternativní historii a odehrávající se roku 1954. Německo ovládá svět, ale touží okupovat i říši pohádek (*O Hitlerovi, Honzovi a SS-loupežnících*). Fantaskní Urbanův román *Návštěva v hotelu Roklan* (1947) se pak už odehrává rovnou v záhrobí, odkud je sedmici zesnulých umožněn dočasný návrat. Na měsíc. Změní ale marnosti vlastních životů? Sotva. Osudu neunikneš.

O Urbanovi víme vcelku dost, zato o Pražanu ing. Ladislavu Velinském Adamovič až dosud zjistil jen to, že měl despekt vůči manželství i víře, byl ředitelem výroby kávových náhražek v Kolíně a napsal i knihu o spalování mrtvol. Taky ovšem další knížky o cukrovarnictví, optice a fotografii, a konečně stvořil i sedm tragických *Bizarních novel* (1912), jen jediná z nich nenáleží k fantastice. Motivy některých z těchto povídek byly přitom autorem podrobněji rozvedeny už v publikaci *Příspěvek k řešení otázky o myšlení člověka* (1906) a ve Vlácích vesmíru umístěná próza *Síla chtění* je bez debaty „leteckou parafrází“ Poeových *Fakt v případě monsieur Valdemara*.

Poea ovšem miloval i individualistický estét, básník a překladatel MUDr. Vladimír Raffel (1898-67), který okolo své třicátky (1927-30) vydal hned šest knih. Ivan Adamovič ta díla sice vypočítává, o jednu špatně je však sečet! Po dotyčném chrlení krve se Raffel počal zaujatě věnovat vědě... a odmíchl se jako literát už navzdýcky. Ze svého hlediska nejspíš učinil dobře, z našeho ne. Léčil v západních Čechách, Praze a od roku 1952 vedl na Moravě psychiatrické léčebny. „Byl vlastně všude exot,“ vzpomíná dcera. „Lidem vzdálený názory, vzděláním, hodnotovým žebříčkem i neschopností věnovat se vydělávání.“

A o čem Raffel psal?

Konec světa líčí povídka *Předposlední* (1928) a nutno s Adamovičem dodat, že v některých obrysech předjal Raffel kyberpunk. Ve sborníku zařazená *Elektrická Galatea* (1927) líčí lásku k ideální ženě, která však je pouhou elektricky oživenou sochou. Hrdina umírá na lůžku a jejich prsou a *romantická záhada byla pikantní perverzí*. *Zajímavý Oskar byl šílenec, nicméně při pitvě jeho mrtvolý shledali lékaři jev, jaký se často nevyskytuje*. *Známky násilné smrti nebyly nalezeny ani zevně, ani uvnitř, a smrt byla přičtena ochrnutí srdce*. *Ale srdce se nezastavilo jako obyčejně v rozpětí*. *Ztuhlo sevřené*. *Krev mrtvol byla v tepnách a jasně červená*.

V jediném románu *Obchodník sympatiemi* (1929) vymyslel pak výstřední doktor Raffel i jistý prášek, tzv. kaloin, po jehož požití jste každému ihned sympatičtí. Přesto uživatelům přinese zhubou. Roku 1997 vyšel i výbor z Raffelových povídek *Elektrický les*. Raffel jest i autorem stati *Fantastik Weiss* a dotyčný klasik (1882-1972) také celou Adamovičovu kroniku (prozatím) uzavírá.

Weissovo dílo v pořadí s fascinujícím *Domem o 1000 patrech* (1928) je rozsáhlé, ale přesto mohlo být rozsáhlejší, možná, protože spisovatel prý skončil s tvorbou už roku 1964 po přečtení jisté Susovy recenze na *Hádání o budoucím*.

Ve Vlácích vesmíru vřazený text *Po operaci* údajně vznikl už „po okupaci“, knižně však vyšel teprve roku 1961. Autor

„Láskyplné“ povídky

Všechna avíza lhala, vydavatel lhal a autorka na autorském čtení také lhala. Až do důkladného začtení jsem měl „Láskyplné“ povídky jménem babičky zamaskované ministryně spravedlnosti zaškaturkované jako rozverně čtení kdesi na hranici sci-fi, magického realismu a anekdoty. Samozřejmě jsem očekával jakýsi ten osten reality tu a tam ukrytý, ale takové rány do palice, to jsem si snad ani nezasloužil! Nechci čtenáře strašit, ale slovo láskyplné není v uvozovkách nadarmo a na obalu jsou oboje nahoře proto, že symbolizují dva d'ábly, kteří naivovi slibují celý svět a lásku všech žen... (Jak to dopadá, viz například Terry Pratchett: Erik.)

Ilustrací budí hned první minipovídka Budiček – dvě strany a horor jako od Kinga! To jsem věru nečekal. Vlastně úplně nedějový, psychologický horor. A to se jedná o takovou rozšafnou hříčku! Jak jistě tušíte, závažnější témata budou horší. V autorské poznámce a na křtu autorka naznačila, že její vztahy s matkou nebyvaly nejružovější a má sestru. Vztahová a sourozenecká úvahová dramata tvoří nemalou část knihy. Povahově rozdílné, (Morgianovské – pamatuje si někdo starý film s Ivou Janžurovou v hlavní dvojroli?) nevyvážené páry jsou zjevně jedním z autorčiných leitmotivů.

Druhým, částečně prorostlým tématem jsou svým způsobem motivační soudničky, příběhy z advokátní praxe. Nechci, aby to vypadalo, že jsem si původně myslel, že v knize půjde o texty typu: dnes přečti, zítra vyhoď, ale obě křestové soudničky byly takové hořkosladké, v duchu české tvorby, obracející tragédie v sépiově zbarvené vzpomínky na ofenzivny nečiněním. Ostatní texty takové nejsou a prostě skončí špatně, i když

Pokračování ze strany 12

v něm stručně řečeno líčí pozvolnou proměnu operovaného strýčka v přežvýkavce.

A co ještě navrhnout? Už v úvodu – k Nerudově povídce – Adamovič připomněl i některé další autory. *Nalezme i vliv gotického románu (Newtonův mozek Jakuba Arbese)*, vypráví, a *naivní milostnou romanci překonávající meziplanetární prostor (Život na Měsíci od Karla Jana Pleskače)* či *prostý dobrodružný příběh Na novém světě (1905 anonymně v časopise Červánky)*. Je to tak, ale Adamovič se bohužel zatím nerozepisuje o ničím dalším, takže si musíme na druhý a třetí díl jeho čítanky v klidu anebo třeba i nervózně počkat.

Tak jako i na doplněné vydání Slovníku, které přece jistě nebude nad jeho možností, jak tuhle tvrdil...

Ivo Fencel

se nic nestane, a ještě hůře, když se nad nimi zamyslíte znovu a pozorněji.

Den poslední, kdybych neměl malé dítě, asi by se mě to netklo, ale takhle jsem chtěl zvolat s Tokarczukovou: „Každou noc nad světem vychází peklo!“, ale nebylo by to přesné. Peklo se ukrývá těsně za tímto světem, prostě události jsou škrálop reality, krusta, po níž našlapujeme a doufáme, že není dostatečně průhledná nebo prasklá, abychom neviděli až do pekla motivací, nevhodně pronesených vět, malých všedních smůl a malicherných detailů. Dábel se skrývá v detailu a z detailů se rodí životní úspěch i jeho bratr. A Zola potřeboval na Gerninal 500 stran... Ne nadarmo Arnošt Lustig Idu Sebastiani chválí jako mistryni.

Naštěstí nejsou takové povídky všechny, protože už bych visel na olši. Optimistické vyznění Výměnného obchodu dává přece jen člověku sílu žít a víru v existenci her s nenulovým součtem. Parafraze na Alenku víru v imaginaci, stejně jako Osudové hry, ačkoliv zde už je zpracování temnější. Koncept dobré čarodějky, stejně jako později anděla, ukazuje, jak málo někdy stačí, aby se věci nezhroutily tak, jak mají ve zvyku. Několik postrčení, uspané dítě a d'ábel je uspán už před detailem.

Požáry a spáleniště je opět hodně pesimistická soudnička o ceně bezcenných věcí. Nevím nakolik je autobiografický třídní sraz, ale Dopis matce je vlastním životem motivován bezpochyby, otázkou jen zůstává, kterou stranou barikády více. Oslavu hranic ve výchově dětí, jak je znovu docenejuje moderní pedagogika, střídá oslava tradiční role ženy čekající tiše v koutě.

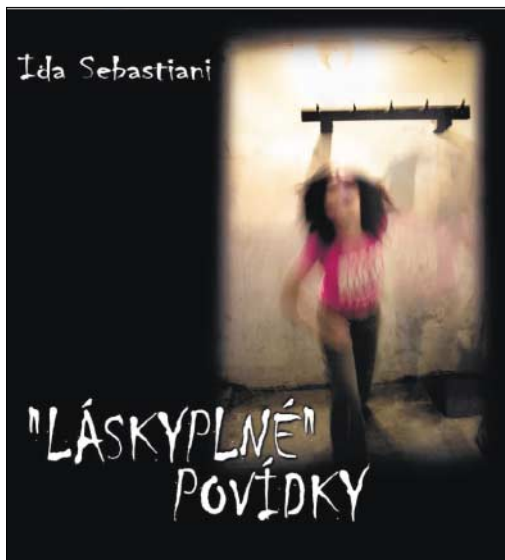
Dvojic přibývá: mladší bratr a sestra a několikrát zmíněné rychlé dospění k zodpovědnosti; dvě sestry odlišné jako den a noc a životy zničené malicherným vrtochem nebo jeho zarytým opakováním. Nejrozsáhlejší je poslední soudnička, epopěj životů, jeden večer v kuchyni, dvě velká rozhodnutí a jejich nerozhodnutí, které umožní na palubě Titaniku ještě chvíli tančit, protože nic víc už se udělat nedá.

Jediná odlišná je tak ultrafeministická vize, ale i ta je spojena formátem historky z právní praxe. Ačkoliv tedy nemálo prostoru ze 133 stran povídek Idu Sebastiani tvoří černobílé fotografie Pavla Janouškovce, nezužijete, že si za své peníze neužijete. Mistry možná i více, než byste si přáli.

Zjistil jsem, že bych určitě nechtěl být nikdy právník, a jestli autorka napíše knihu o jednom dni na pohřbu, jak slibovala na autorském čtení, začnu ji číst rovnou políty benzínem.

Vydala nakladatelství Nová vlna a Triton v roce 2010.

Jarek Kopeček

Civilizační šok: Vyprávění pojaté jako příručka pro potenciální emigranty

Část dvacátá sedmá: Emigrantský komplex

Zanedlouho završíme v USA čtrnáctý rok. Troufám si tvrdit, že jsme civilizační šok úspěšně zvládli. Přesto nemine den, abych se o své náhradní domovině nenaučil něco nového, příjemného nebo méně příjemného. Naštěstí je k nám Amerika většinou vlídná, a co víc si může člověk přát? Děti nosí ze školy áčka (stupnice je od A do E, A je ta žádoucí známka), v práci mi přidávají na platu, počasi je lepší než v Čechách, v obchodech je laciněji, cestování po Státech nás baví, a tak ve mně postupem času začíná hlodat podezření, že moje stále odkládané plány na návrat jsou jen zástěrka, než si nakonec přiznám, že nejsem v Massachusetts pouze dočasně. Kdy se člověk mentálně promění z návštěvníka v imigranta?

Když říkám, že Amerika je k emigrantům (z jejího pohledu k imigrantům) vlídná, musím to specifikovat blíže. Hladí jen ty, kteří se pohybují v platových kategoriích střední třídy a výš. Život v nájmu na předměstí, kde má každý stolobrádek pod vytahaným tričkem bouchačku, není legrace. I přistěhovalci, kteří se díky vzdělání nebo šikovnosti dokázali protlačit na výsluní a bydlí v dobré čtvrti, však mají často pocit, že Amerika hladí proti srsti. Strpět neustálé čechrání chlupů v protisměru vyžaduje odhodlání a život v trvalém stěhu časem začne otupovat. Když Amerika zahubila Bruce Leeho, dostane nakonec i vás. Méně adaptabilní jedinci, a mezi ně počítám i sebe, zpytují svědomí. Proč vlastně zůstáváme v cizině, když vlast potřebuje každou ruku k zdárnému završení pětiletky?

Jaká jsou pro a proti života v Massachusetts oproti Čechám? (Američané říkají pros and cons, vyslovuji prous end kons, con je zkrácená verze slova contrary). V rámci psychologické katarze vám v téhle kapitole předkládám vybraný žebříček kladů a záporů k posouzení.

Za prvé jídlo: americké pro – to jsou stejky, hamburgry a plody moře. Proti – všechno ostatní. Když si koupíte v Čechách čestvé párky, pochutnáte si první den. V lednici vydrží den až dva, pak se pokryjí slizkou vrstvou bakterií. V Americe jsem jednou objevil v lednici tři měsíce zapomenutý balíček hot dogů (otevřený) a chutnaly jak čerstvé. Tedy stejně hnusně. V Americe obsahují potraviny v supermarketu neuvěřitelné množství soli a konzervantů (anglicky se nazývají preservatives). Přidávají je nejen do masa, ale i pečiva, salátů, sýrů a dortů. Kremrole naplněné krémem prodávají v obchodech na policích v pokojové teplotě. Jestli preferujete trvanlivé potraviny (chutnající zamřele), je Amerika vaše země.

V naší rodině se od mého dětství pořádaly zabíjačky jako z Ladových obrázků. Stýská se mi po nich. Brácha, který chodí do práce v kvádru, nedávno propadl nostalgii, koupil prase a udělal si na chalupě tlačenko (bez konzervantů a bez prezervativů). Jak se asi budou tvářit moji protestanští sousedé, až i já podlehnu a za vydatného kvičení vytáhnu na zadní dvorek prase. Zatímco synové budou držet provaz, já ho prašším tupou stranou sekery mezi oči. Připomínka reality, že potraviny se

v supermarketu nevyvrábějí, by mé sousedy asi šokovala. Ty překvapilo, i když jsme před domem zasadili třešňové stromy. Nedůvěřivě se vyptávali, jestli jejich plody skutečně hodlám jíst.

Pamatujete si z dětství jihočeské jogurty ve skleničkách s jahodovou marmeládou na dně? Už moc nejsou vidět ani v jižních Čechách. Nahradily je sterilní hmoty z Danone. Amerika je ještě o krok dál, tam se pohoršují, že některé bílé jogurty obsahují živou kulturu. Považte, živé bakterie! Kamarádka Donna (čti Dána) nám vyprávěla, jak jí v luxusní francouzské restauraci naservirovali bílý jogurt. Bylo to trochu kyselé a trochu hořké a ona ten desert rozhořčeně reklamovala. Chuť skutečného jogurtu jí nešmakovala.

Zatímco v potravinách Amerika spíš prohrává, v politice převyšují pozitiva. Pobyt za oceánem má pro mě jeden nečekaný bonus. Pocit docela dobře snesitelné lehkosti bytí. Amerika není moje země, a tak mě nemusí trápit Bushovy a Obamovy kotrmelce. Zároveň jsem dostatečně daleko od Čech, takže se mě nedotýkají kejkle v domácím parlamentu. Jaká duševní úleva!

Americká auta mají kromě pozitiv (jsou větší, silnější, levnější, luxusnější...) i překvapivá negativa. Nemyslím fakt, že víc žerou (benzín je tak levný, že to nebolí), ale vliv na životní styl. Celá generace Amíků ztratila schopnost chodit. Ráno sednou do automobilu, dojedou do práce, celý den dřepí v kanceláři, a pak absolvují přesun v opačném směru. Doma možná potrápí tělo na běžícím pásu, ale když je vezmete na procházku, po pár kilometrech jim opuchnou chodidla. Na tu procházku je však musíte vytáhnout v Praze, protože v Americe není kde chodit (s výjimkou New Yorku a několika velkých měst). Nejhorší na tom je, že po pár letech v Americe na tom budete stejně. Atrofují vám dolní končetiny, jako astronautům pobývajícím delší dobu ve stavu beztlíže.

Nebudete mi věřit, ale McDonald a jiné hamburgerárny patří k americkým pozitivům. Rozhodně jsou lepší než ty v Praze. Cenově mají Donaldi nejlevnější jídlo, jaké můžete v Americe pořídit, pro zastávce zdravé výživy rozšířili nabídku o zeleninové saláty, a pro masožrouty (podle vzoru mrchožrout) mají výběr od hovězích hamburgerů až po rybí a kuřecí sendviče. Porce jsou neporovnatelně větší, to, co jíme v Čechách, odpovídá v americké hamburgerárně dětské porci. Pít si můžete volně nabit, kolik chcete, stejně tak jako kečupu a jiných dressingů. Když jsem u McDonalda na Smíchově požádal o jeden kečup ve staniolu a oni mi naučtovali pět korun navíc, stoupl mi tlak o dvacet bodů.

S pivem je to bohužel naopak. Nedávno jsem četl sci-fi povídku, kterou česká autorka umístila do prostředí USA. Když popisovala, jak v putyce postavili před hrdinu pivo s čepicí pěny, pochopil jsem, že je to skutečně sci-fi. Americké pivo totiž pěnu nemá. Kromě příchuti chmelového výtažku a dávky alkoholu vlastně nemá s evropským mnoho společného. V baru

vám natočí pivo jedním stříkem do předmražené sklenice, a když se podíváte proti světlu, uvidíte v bledé tekutině tančit ledové klky. Někteří pomýlení jedinci (a hrdí Bostoňané) tvrdí, že značka Samuel Adams (původně patriot, sládek a brácha druhého prezidenta USA, Johna Adamse) směle konkuruje evropské kvalitě. Možná má Sam Adams trochu sytější chuť a je o odstín tmavší než čerstvá moč, jenže po první třetině z něj dostávám úporný boležlav. Za tři dolary padesát to nestojí.

Kladné body za pivo kazí Čechům fakt, že příliš tolerujeme nezřízenou konzumaci alkoholu. Putyky jsou na každém rohu a je společensky přípusté potácet se na ulici i za bílého dne. Opilí šestnáctiletí hoši nikoho nepohoršují, ve Svatém Jáně mají výčep i v budově školy. Jednou jsme byli s dětmi na houpačkách v Riegrových sadech, když tu se z přilehlé hospody připotácel polonahý mladík a zabral dětem kolotoč. Matky odtáhly ratolesti z jeho dosahu a mladíka z hřiště vypudila až ochranka (ano, v Riegráku mají na dětském ochranku). Zhrzený opilec se ve vytažených slipech usadil za plotem na lavičku a delší dobu tam opruzoval. Setkání s intoxikovanými hulváty zažívám v Čechách podezřele často, a díky tomu mi pivní porovnání s USA nakonec vychází nerozhodně. Mimochodem, kdyby mladý muž své vystoupení předvedl u dětského hřiště v Massachusetts, už by byl v rejstříku sexuálních deviantů. Policie v Praze 2 zůstala netečná.

Porovnání bydlení je také zajímavé. Domy v Nové Anglii mají několik významných pro. Jsou pohledné, rozsáhlé, moderní, stavba trvá tři měsíce, a díky platovým relacím jsou dostupnější než ty v Čechách (zvlášť teď, po krizi hypoték). Mají však i svá proti. Jsou postavené ze dřeva a vycpávek, takže snadno podléhají dřevokaznému hmyzu a tornádům. Tornádo neuvádím jen tak z legrace. Středem USA prochází takzvaná Tornado alley (tornádová ulička, čti tornejdou eli), kterou za sezónu prosvítí přes tisíc vírů. Lárou domy jako ze sirek (protože jsou ze sirek) a ztráty na životech jsou běžné. Přestože je známo, že cihlová příčka dokáže obyvatele spolehlivě ochránit, zplundrované domy jejich majitelé znovu vybudují z dřevotřísky.

Další závadou amerických domů je, že díky rychlostavbě se betonové základy nemají čas usadit a většinu domů časem puknou. Specializované firmy praskliny opravují syntetickou pryskyřicí, jenže málo platné. Když pořádně zaprší, má polovina domů v naší ulici zaplavené sklepy.

Když se dívám na domy v Nové Anglii s charakteristickými obklady stěn z dřevěných (nyní vinylových) šindelů, často si vzpomenu na skanzen v Rožnově pod Radhoštěm. Domy v Massachusetts mají typický historizující vzhled, od těch viktoriánských z minulého století až po novostavby. Jestli nějaký dům vypadá jako z kamene nebo cihel, jsou to jen falešné obklady z umělé hmoty. Uvnitř se však nešetří.

Typické jsou parketové podlahy (hardwood floor), žulové desky na kuchyňských linkách, obrovské postele, koupelny vybavené dvěma umývadly (abyste se nemuseli tlačit u jednoho), tři až pět koupelen a záchodů na barák, obývák s televizí přes celou stěnu a kvadrofonním zvukem, kabely rozvedené do každé místnosti a klimatizace s několika tepelnými zónami. Žula i ostatní honosné výstřelky jsou samozřejmě vsazené do kostry z dřevěných planěk a sádrokartonu. Musíte to skousnout a doufat, že se vám tornádo vyhne.

V Čechách jsou domy malebné, ale menší a většinou na malém pozemku. I tak bych ovšem za rodinný dům z bytelné cihly v Praze a okolí zaplatil vyšší sumu než za náš americký. I po čtrnácti letech v Americe si na český dům ještě musíme došetřit.

Pokud se týká rodiny, má pobyt v USA výhody i nevýhody. Nevýhody: rodina je osm tisíc kilometrů daleko. Výhody: rodina je osm tisíc kilometrů daleko. Ale vážně, můj společenský život v USA asi nikdy nebude tak bohatý, jako bych měl v Čechách. Prošvihl jsem srazy třídy i tisíc posledních Parconů (pro nezasevěčené, to jsou setkání fanoušků a spisovatelů vědeckofantastické literatury). Přestože už máme v USA široký okruh blízkých, pořád to není ono. Městečko Franklin má přes třicet tisíc obyvatel, je tu malá univerzita, jenže

tu stejně žijeme jak na vesnici. Ve zpuštěném centru města je jedna zaplivaná putyka a jedna skomírající čajovna. Intelektuální debatu jako v pražských kavárnách tu asi nezapředu.

Jak jsem se zmiňoval, jazyková bariéra nemizí ani po letech. Jazykově jsem na život kavárenského povaleče dosud nedozrál, a neustálá konverzace v angličtině mě pomalu otopřobovává. V práci sepišuji odborné traktáty, ale psát beleterii bych nezvládl. Ne každý je Kundera, ale nestěžuju si. Většinu knih dnes čtu v angličtině, a i když mi to jde pomaleji než v mateřštině, začínám si vychutnávat obsah i styl. Znalost angličtiny mi otevřela obrovské bohatství literatury, která v českém překladu není k máni, a to za trochu nepohodlí stojí. Negativní

stránka náhradního jazyka je, že skomírá moje mateřština, a také se musím při návštěvách v Čechách krotit a neopravovat známé. Například, když hrajeme v Čechách stolní hry, dáváme peníze do banku. Anglický nápis BANK ovšem znamená banka, takže bychom měli dávat peníze do banky. Rady tohoto druhu se často nesetkávají s pochopením. Podobně jsme dopadli u obsluhy, když jsme kupovali v Praze podprsenku typu Wanderbra (vyslovuj uande'bráá). V Čechách se tato podprsenka vyskytuje pod krycím jménem Wondrrbra.

O české volnosti a výběhu jsem už psal. Turistické značky, lesní stezky a síť hromadné dopravy bereme jako samozřejmost, ale nic z toho samozřejmě v USA nenajdete. Stále hledám, kde bych tu mohl vyrazit na vandr bez nutnosti přesunů autem. Možná mi nebudete věřit, ale před výletem na Floridu dnes upřednostňuji Broumovské stěny.

Vzpomínám si, že část kouzla vandru spočívala v tom, že jsme si tykali bez rozdílu věku a chovali se k sobě bratrsky. Byl to vědomý protipól k lidské nevráživosti života v normalizaci. Starý režim zmizel, ale nevráživost zůstává. Nemůžu si pomoci, ale zdá se mi, že v mezilidských vztazích Amerika stále vítězí. V Massachusetts se na mě usmívají v práci i v obchodáckých, a když některým kolegům ležím v žaludku, dokážou to skrýt za civilní fasádu. Za čtrnáct let v Americe si na mě otevřeli hubu jen dva lidé, což je slušné skóre (svou ženu do toho pochopitelně nepočítám).

Myslíte, že přeháním? Tak se rozhlédněte na ulici nebo ve vagonu metra. Jestli se na vás v Praze někdo tváří přívětivě nebo se dokonce usmívá, je to turista z USA. Za volantem se to projevuje nejnázorněji. Připadá vám, že vás podezřele často někdo ohrožuje nebo na vás alespoň vztekle troubí? To je symptom české reality.

Nedávno jsem čekal v Kosoríně (sto čísel popisných) na autobus a pozoroval, jak se otec se synem vypravují z jedné brány do školy. Syn nešikovně našlápl kolo a vjel do silnice.

„Podívej se, jak seš blbej!“ nesl se do ranního šera otčův hlas. Musel jsem se chechtat. Občas se taky neudržím a zpražím naše kluky hezky po česku. Naštěstí mi rodiče v sousedství nerozumí, jinak by mě asi poslali před vyšetřovací komisi neamerického chování.

Tvrdím, že Američané jsou vlídní a příjemní, ale má to háček. Kdysi jsem četl knihu, která rozdělovala kontakty lidí do čtyř úrovní. Na první úrovni jsou lidé, kteří si maximálně odpoví na pozdrav. Když si začnete povídat o počasí a včerejší telenovele, je to druhá úroveň. Ti, co spolu hrají fotbal a pak si pokecají u piva, už komunikují na třetí úrovni. Ta čtvrtá je vyhrazena pro nejlepší kamarády, se kterými nás pojí léta prožitá spolu ve škole, na vojně, nebo na vandrech. Ti poslední jsou součástí našeho života.

V Čechách se sousedé moc nezdraví, zato však máme kamarády na čtvrté úrovni. Amerika je jiná. Tam se přechází bez ořukávání a bez rozpaků hned na druhou, ne-li třetí úroveň. Jenže americký systém individuálnějšího školství způsobuje, že třídní kolektivy se neustále drobí a časté stěhování za prací dodělá zbytek. Sotva poznáte nové spolužáky nebo spolupracovníky, odejdou na jiné místo. Američané to umějí kompenzo-

vat a rychle se seznamují, ale podle mě to nestačí. I když hraje te s kolegy bowling a jezdíte lyžovat, ještě to neznamená, že se spřátelíte. Dostat se na čtvrtou úroveň vyžaduje čas a rezonanci na společné vlně. Proto mi Američané připadají osamělí. Kamarádi z gymplu se jim rozprchlí po celých Státech a není je kým nahradit. Občas mám na americké novoroční párty pocit, že všichni oslavují a já sáám, a přesto si nemají s kým popovídat.

Ještě jedna věc mi kazí fasádu americké přívětivosti. V zemích, kde se všichni chovají slušně, by nemělo zahynout 30 136 lidí ročně střelnou zbraní (statistika v r. 2003). To je zarážející číslo, i když jen 11 920 z toho jsou vraždy (16 907 tvoří sebevraždy a zbytek padne na vrub nehodám a policejním přestřelkám). Když si uvědomíte, že při dnešní kvalitě chirurgie většina zraněných přežije, tak musí být počet kulek létající vlídnou americkou společností ještě daleko vyšší. Zvláštní, Američané se na sebe usmívají a zároveň se kropí olovem. Pro porovnání, v České republice zahynulo střelnou zbraní v roce 2007 193 osob, z toho 146 byly sebevraždy. I když data znormalizujete počtem obyvatel, vyjde vám, že Češi po sobě navzájem tak moc nestřelí. Mimochodem, těch zbylých 47 českých mrtvých nemusí být všechno vraždy. Z čety denního tisku mi připadá, že velká část zastřelených padne na vrub myslivcům.

Když se podíváme na kulturu, Čechy vítězí o koňskou délku. I na malém městě je ve zvyku hrát ochotnické divadlo a pořádat výstavy. Ve Franklinu máme leda výstavy dětských kreseb z místní základní školy. Bostonská Opera vypadá jako vykřičený dům, návštěvníci chodí na koncerty často v riflích a do hudby chroupou buráky. Kultura tu prostě není tak vznošené slovo jako v Česku. Metropolitní opera v New Yorku je samozřejmě skvělá, ale tam jsem ještě nebyl (krom toho New York není Amerika, to je jiný svět).

Na závěr si nechávám práci. Vědou trávím většinu dne a přemýšlím o ní i o vikendech. Můj kamarád z českého zastoupení firmy Waters mě navštívil několikrát v Americe, a když naposledy odjížděl, varoval mě, že takovou práci jako za oceánem v Čechách neseženu. Asi má pravdu, Amerika mě zkazila. Kde jinde je možné pracovat ve výzkumu a přitom vydělávat dost, abych nemusel mít starost o rodinu? Před pár týdny jsem byl na společenské večeři s nositelem Nobelovy ceny za chemii (Mello, 2006) a příjemně se s ním povíдалo. Je povznášející se alespoň drápkem účastnit dění ve světové vědě s velkým S. (Mimochodem, Craig Mello tvrdil, že interferenční RNA není tím posledním objeveným mechanismem, jakým organismus pracuje s genetickou informací. Další převratné objevy jsou na cestě.) Bohužel v Čechách si takových setkání vědci moc neužijí. Žádného žijícího držitele Nobelovky doma nemáme.

Je příjemné mít pocit, že pracuji na užitečném výzkumu, který ostatní zajímá natolik, že jsou ochotni platit za vědecké přístroje a metody peníze. Znáám kolegy, kteří se vrátili ze zámoří domů a všichni jsou v podstatě spokojeni. Zároveň však přiznávají, že americké podmínky výzkumu byly mnohem lepší.

Když uvažuju o návratu domů, nemůžu nezmínit několik příkladů lidí, kteří tím sami prošli. Jeden kamarád se po čase vrátil zpátky do Ameriky. Když jsem se ptal na důvody, byly v tom finance i pocit, že začíná hrát ve vědecké druhé lize. Kromě to-

ho zmínil i pocit kastovnictví, který v Americe neznal. Předjel třeba na dálnici bavoráka svou felínou a chlap v BMW se najeďnou vecpal zpátky před něho, jako by dával najevo, že pouze toto pořadí je dovolené. Byly to příhody tohoto typu, které ho nakonec zvlekaly k ještě jednomu, poslednímu přesunu za Atlantik.

Další kamarád se vrátil i s dětmi, kterým chybělo mnoho ročníků českých škol a jejich slabší znalosti mateřštiny učitelky nerozdýchaly. Dívčina dostávala čtyřky a pětky z češtiny a matematiky (na amerických školách je matika slabá) a neexcelovala ani z angličtiny. Učitelka nevěřila, že by sedmnáctiletá holka mohla umět jazyk tak dobře, a prohlásila, že ty anglické slohy opsala. Takže za pět.

Tahle tabulka pro a proti by mohla pokračovat dlouho, ale když ji sečtete a podtrhnete, jak byste se rozhodli vy? Zůstat nebo převrátit ještě jednou celý váš život (a vašich dětí) naruby a vrátit se do vlasti? Jestli hlasujete pro návrat, předložím ještě jeden faktor k posouzení. Říkám tomu emigrantský kom-

plex a psychologii není radno podceňovat. Když už jste strávili takové úsilí, abyste si v Americe vybudovali nový život a kariéru, není návrat vlastně příznání porážky? Tiché přijetí faktu, že vás adoptivní země odvrhla a vy se vracíte jako spráskaný pes? Jak se potom sami sobě podíváte do očí? (Nápověda: V zrcadle.) Díky tomuhle popichování bílé hmoty mozkové hledá spousta mých známých (podvědomě) všechny možné důvody, aby se vracet nemuseli. Svedou to klidně na stádo paviánů v českém parlamentu.

Po čtrnácti letech v USA a třech letech terapeutického psaní se dostávám k závěru. Jestli se někdy vrátím, ještě netuším, ale vím, že až to přijde, budu muset psát „Civilizační šok“ naruby. Třeba o tom, že moje děti nevědí, jak použít českou kliku (znají jen ty americké kulaté kliky od blázince), a o tom, že si v Čechách vozíme bačkory i na dovolenou a přezouváme se i v horské boudě (to je fakticky na palici).

Ale to předbímám. To už bude nová kniha...

Martin Gilar

Syn stínu

Zvláštní, tenká knížka o lovu v mrazu. Podlý lišák v něm stopuje lišku. Ale liška má plán, liška má úkol, liška má cíl a je i není to její kůže, která je první cenou. Na první pohled není jasné, že je to magický lov, že lovec není jediný lovec, že liška není jediná liška, že samotná příroda je na lovu, že váhy elementů byly vychýleny a že na pláních Islandu uchystaná je krutá hra.

Není jasné proč se z fary dostáváme na statek rebelantské-ho Friðrika B. Friðrinssona, proč sdílíme smutek obecního blázna, proč pohřbíváme na každém jarním táním vytopeném hřbitově jeho schovanku Abbu, nešťastnou a přece šťastnou dívku s Downovým syndromem. Jediný pohled jejich šikmých očí z klece přikoval Friðrika k rodnému ostrovu a vzdálil jej kariéře intelektuálního povaleče imperiální Kodaně. „*Já viděl kosmos! Je stvořen ze samých básní!*“ Tehdy se Dánům zdálo, že mluví jako „pravý Islandan“.

Hon však pokračuje, pokračuje nocí, pokračuje dnem, pokračuje lavinou. Víme už všechno o všech částech výstroje lovců. Víme, že jedině pastor má výsadu lovit lišky s drahocennou kožešinou. Jako dávná sága se vyprávění topí v detailních popisech vlněných částí výstroje a ve zkratkách. Dlouhý lov, dlouhá cesta do hrobu a krátké vysvětlení. Pak znovu jen sníh, mráz a krátké léto plné bláta a deště. Krátký text – jak se podařilo vměstnat tolik na pár desítek stran, často jen z pětiny popsaných? – dlouhá historie. Myslel jsem si, že odráží poetiku ság, legend opravdových pohanů, šamanistů neumytých a neučesaných romantiky, myšlení zpola uvizlé zde ve skutečném světě a zpola ve světě „opravdových“ věcí a duší, které tímto světem jen procházejí. Doslov mě zklamal.

Syn stínu je vzdorem proti klišé vikingského hrdiny, bezohledného rabiáta, který pro své dobře udělá cokoli. Plivnutí do tváře jejich uctívaného vůdce – jezdců ve větru. Na Islandu jej ostatně nikdy neměli v lásce. Naopak étos ochránce s kláděm po staletích stále nevyprchal, byť přišel v industriálně-intelektuálních kulíškách punku a surrealismu.

Sjón je pseudonym Sigurjóna B. Sigurðsson, můžete si přečíst jeho dadaistickou zповěď o cestě od punku k surrealismu, než zjistíte, že jej patrně znáte jako dvorního skladatele Björk.

Kdysi jsem četl o rozvahu jednoho z akademiků kteří přisoudili cenu ASFFH Mlok románu Jana „Jama“ Oščádala Bratři. Právilo se v ní něco ve smyslu, že něco takového se dalo jedinec ocenit nebo totálně ztrhat. Syn stínu je přesně tím druhem knihy, jakkoli oproti Bratrům je prakticky lineárním epickým vypravováním na úrovni základní školy. Přesto patrně mnohé náznaky nalezne sobě islandsky nehovořící čtenář až v doslovu. Šílenství šamanismu. Jsou následky a jsou věci, které se stávají náhodou. Není vidět, co je dobro, nejde poznat zlo. Je vidět cesta, jde poznat duše.

Vydalo Argo v roce 2008.

Pokaždé, když knihu dočtete se na Islandu otrepe balvan a červená liška zašteká k nebi ztěžklému prachem... Bude to znít, jako když palička udeří na malovaný buben a šaman s pásky z pyramid se bude smát. Nebo alespoň usmívat.

Jarek Kopeček

Časem s vědou - astronomický květen

● velkých činech vědy a techniky

Ve Vídni 2. května 1925 umírá Johann Palisa (*1848 v Opavě), dlouholetý ředitel vídeňské hvězdárny. Věnoval se především hledání asteroidů (jednu ze „svých“ planetek nazval Oppavia). Tehdy ovšem křtěni fungovalo mnohem snáz než dnes, stačilo jakž takž určit parametry dráhy – a tak se asteroidy často „ztráceli“. To byl i případ Palissový planetky číslo 719, objevené roku 1911 a pojmenované Albert. I když ji sledoval celý měsíc, k přesnému výpočtu dráhy to nestačilo.

Znovuobjevil ji až 1. května 2000 arizonský astronom Gareth Williams při monitorování planetek potenciálně ohrožujících Zemi srážkou. Albert, dnes nejstarší znovuobjevená planetka, má střední průměr asi tři kilometry, kolem Slunce oběhne jednou za 4,25 roku, přičemž každých zhruba 30 let se k naší planetě přiblíží na 30 milionů km (pětina distance Slunce – Země).

„Ředitel nové hvězdárny, královský astronom, má za úkol s největší péčí a pílí zabývat se zdokonalením tabulek pohybů těles nebeských a poloh hvězd, aby byla dána možnost určití délku na moři, což je pro zdokonalení navigačního umění žádoucí.“ Tak praví edikt z 4. května 1675, kterým anglický král zakládá první „státní hvězdárnu“. Za místo pro ni je zvoleno návrší se zbytky středověkého zámku Greenwich Castle u Temže nedaleko Londýna.

Základní kámen nejznámější hvězdárny na světě byl položen v létě téhož roku, napřesrok už bude observatoř zprovozněna. Jejím prvním ředitelem se stal třicetiletý astronom John Flamsteed.

Od roku 1885 je Greenwich „sídlem“ nultého poledníku a světového času.

Sedm nejbližších pouhým okem viditelných nebeských objektů (Slunce, Merkur, Venuše, Měsíc, Mars, Jupiter, Saturn) dalo našemu týdnu sedm dní, avšak vzhledem k rozdílným rychlostem i drahám pohybu se na obloze „setkávají“ tak zřídka, že je to vždy událost. Zatím naposledy nastala 5. května 2000, ta příští má být 8. září 2040, kdy se všech sedm těles ocitne v konjunkci, tedy z pohledu pozemského pozorovatele téměř v přímce (ve skutečnosti uvnitř pomyslného, poměrně úzkého válce).

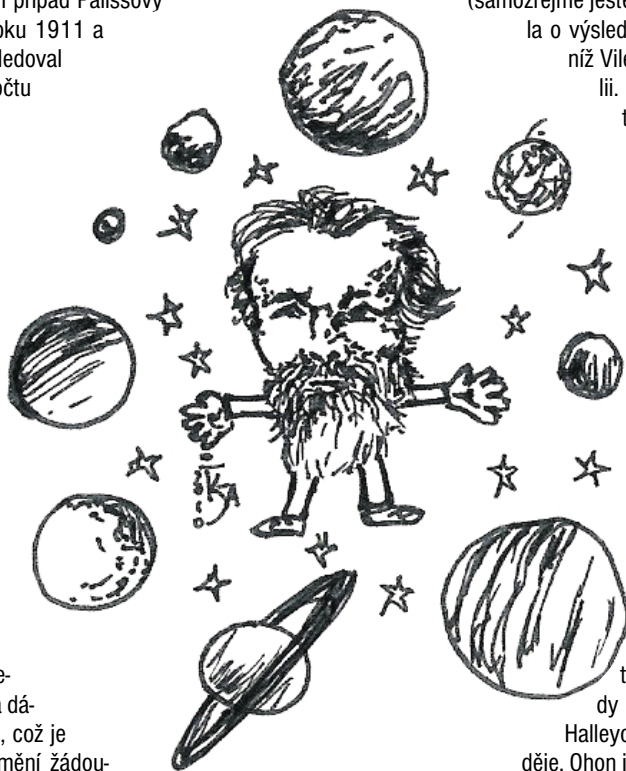
Nečekaně se zjevující a jasně svítící pohyblivé „hvězdy“ se zářícím ohonem odjakživa přitahovaly pozornost lidí – učených i nevědomých. Věřilo se, že komety signalizují nějakou přírodní či společenskou katastrofu. Platí to samozřejmě i o té nejznámější – Halleyově kometě. Například již roku 1066 (samozřejmě ještě „inkognito“) prý rozhodla o výsledku bitvy u Hastingsu, po níž Vilém Dobyvatel ovládl Anglii. Nyní se Halleyova komete objevuje zas a světem opět vládne neklid. Psychicky labilní osoby páší sebevraždy, v některých velkoměstech dochází k projevům paniky. Svým způsobem není divu – pouze dva roky stará tunguzská událost je ještě v živé paměti, a pokud někdo zapomněl, připomíná ji jeden z pražských kupletů: „... přiletí komete a praští do světa...“ Ale i někteří učenci se necítí volně... Nebojí se však srážky, nýbrž ohonu plného jedovatých substancí... 19. května 1910 tedy Země prochází ohonem Halleyovy komety a – nic se neděje. Ohon je příliš řídký, než aby vyvolal sebemenší atmosférickou či elektro-

magnetickou poruchu, natož znamenal nebezpečí. Teprve poslední návrat komety v únoru v roce 1986 se obejde bez obav. Černobyl zavinili lidé...

Řecký myslitel Thales z Milétu musel být docela chytrý chlapík; například postřehem, že souhvězdí Malého vozu (včetně jeho nejjasnější hvězdy Polárky) míří stále k severu, položil základy námořní navigace na severní polokouli. Na 28. května 585 př. Kr. zase předpověděl úplné zatmění Slunce – a ono skutečně přišlo! Vzhledem k abstraktnosti Thaletových úvah bývá někdy tento den symbolicky považován za zrod řecké (potažmo evropské) filosofie, jejich autor pak za prvního filosofa. Položil rovněž základy obrazu „typického filosofa“: jednou, patře v zamyšlení do nebe, spadl do jakési jámy... Naproti tomu, jsa všímavý a přemýšlivý, dle různých náznaků předpověděl bohatou úrodu oliv, pronajal si předem všechny lisovny v okolí a pak coby monopolista zbohatl na oleji.

František Houdek

interkom 6/2010

Z deníku Bibé blondýny (část 23) Obyčejný ministerský den

Šest ráno. Po čtyřech hodinách spánku soustředím síly na zvednutí víček těžkých jako cent a slibuji si, že večer zalehnu po deváté. Než nakrmím děti a rozvezu je do škol, je půl osmé a mobil se poprvé rozezvucí: v dnešním tisku je útočný článek a tisková mluvčí doporučuje okamžitě reagovat. Než vše probereme, jsem definitivně probuzena. Dnešek ovšem bude odpočinkový – sněmovna, jedno předávání cen, oběd s kamarádkou a tři porady s náměstký. Do šesti jsem doma.

Volá šéf sekretariátu – mimořádná vláda kvůli povodním v sedm večer. Aha, tak večeri s dětmi nestihnou. Je osm a u vjezdu do Prahy zácpa. Nechci pouštět maják, tak stojíme v koloně – aspoň stihnou prolístovat noviny. Znovu volá tisková mluvčí s tikačící bombou – celostátní deník chystá na zítra otvírák (úvodní článek na titulní stránku) s informací, že jsem své kamarádce koupila z ministerských peněz Porsche a poslala ji na měsíční studijní pobyt do USA. Žádná z těch informací není pravdivá, ale v současném předvolebním boji se někomu může hodit. Vymýšlíme, jak pomluvu zarazit.

Blíží se devátá, za pár minut začíná jednat sněmovna, první bod programu je můj zákon. Problíkáme do Sněmovní ulice, vyběhám schody, udýchaná usedám na své místo a snažím se uklidnit. Klid, poslanci debatují o dnešním programu. Zjevně je cosi akutnější než můj návrh, z první příčky se propadl na šesté místo. Nově se na večer zařazují pevné body. Nic se neděje, mám čas do jednácti, aspoň si znovu přečtu úvodní slovo.

V deset ho umím zpaměti, v sobě dvě nevalné kávy, za sebou jednání s pěti poslanci, šest telefonů a deset mailů. Tisková mluvčí chce ve dvanáct živý vstup na kameru o úsporných opatřeních, budu muset zkrátit oběd s kamarádkou. Blíží se jedenáct, poslanci jsou stále u prvního bodu. Opouštím sněmovnu a přejíždím vyhlásit ceny právnické soutěže. V autě mě zastihne redaktor z Práva a ptá se na onu připravovanou mediální kauzu s autem pro kamarádku. Vydávám prohlášení, na které jsme se dohodli ráno, a vbíhám do sálu. Další hovor – moje parlamentní zpravodajka – projednávání zákonů ve sněmovně nečekaně zrychlilo a brzy přijde na řadu můj zákon. Vyhlašování právnické soutěže musím zkrátit.

Hotovo. Sbíhám schody a sedám do auta. Je dvanáct. Živý vstup do rádia – redaktor klade jiné otázky, než které oznámil mé mluvčí. Rozmlouvám řidiči maják, ale ve sněmovně už projednávají bod přede mnou. Volám kamarádce, že oběd nestíhám. Sotva zavěším, volá syn, že dostal jedničku z vlastivědy

a že potřebuje bílé tričko. Pochválím ho, zavěším a vbíhám do sněmovny. Výborně, stále bod přede mnou. Uklidňuji se a pročitám úvodní slovo. Stejně klidná jsem i po hodině, kdy můj bod stále nepřichází na řadu.

Jedna hodina, sněmovna vyhláší polední pauzu, můj bod přijde na řadu o půl třetí. Posunuji porady na čtvrtou a jdu s vedením sněmovny na oběd. Po cestě telefon – problém s datovými schránkami. Míjím restauraci, usednu na židli před ní s telefonem u ucha. Gestikulací propouštím ochránce na oběd, aby alespoň jednomu z nás nekručelo v břiše. Je půl druhé, datový kolaps jsme zažehnali. Volá šéf sekretariátu, veze mi tři podpisové knihy s poštou. Dvě stihnou podepsat, než zavolají z rádia a chtějí vyjádření k autu pro kamarádku. Zopakuji připravené a pokračuji v podepisování. Další telefon – ministryně školství prosí, zda bych za ni nevzala zítra jeden zákon v senátě. Dvě hodiny. Pošta je podepsaná, vcházím do restaurace a stihnou do sebe bleskově nalít polévku.

Půl třetí. Sněmovní sál je prázdný, strany požádaly o pauzu na schůzku poslaneckých klubů. Volám sekretářce a překládám poradu s náměstký z ministerstva do sněmovny. Sedá si ke mně šéf ústavního právního výboru a chce projednat trestní odpovědnost právnických osob. Jsou tři, sněmovna začíná jednat, náměstci čekají v před-sálu. Přednáším návrh nekonfliktního zákona neočekávajíc žádnou diskusi. K mému údivu poslanci zpozorní a ruce s přihláškami k diskusi se začínají zvedat. Sice ne k předkládanému materiálu, ale to nevadí, každý důvod k vystoupení dobrý, celé jednání přenášejí televizní kamery. Beru do ruky mobil a rozesílám pokyny týkající se oné spřátelené země, čtu podklady na zítřejší poradu s předsedy soudů, mailem reaguji na monitor tisku a jedním uchem se snažím poslouchat, zda vystupující poslanci neútočí na můj zákon nebo na můj rezort. V pořádku.

Pět hodin. Aktivita poslanců polevuje. Vracíme se k mému zákonu, na který tu čekám od rána. Neúspěšně. Předseda poslaneckého klubu žádá přestávku na poradu k reakci na cosi, co padlo v předchozí debatě. Půl hodiny volna.

Scházím se s náměstkem a liju do sebe čtvrté nevalné kafe. Mléko došlo, jablko zůstalo v autě, v bufetu jsou už jen chlebičky, zákusky a jiné nezdravosti. Parlamentní zpravodajka mě upozorňuje na oko na punčoše – jsem plna vděčnosti. Utíkám si koupit jiné do parlamentní prodejny – nemají mou velikost. Tisková mluvčí volá, zda chci jít v sobotu do Otázek Václava

Moravce, téma justiční mafie. Když nepůjdu, přítomní mě pomluví. Když půjdu, dopadne to špatně. Není dobrých řešení. Rozhodují se jít. Vracím se k druhému náměstkovi a bleskurychle vyřešíme sporné věci. Pauza končí, přecházím do sálu. Poslankyně za KSČM mě spiklenecky upozorňuje na oko na punčoše. Ještě že my ženy držíme spolu. Sedám si, abych dokončila můj bod. Bohužel. Je šest a na tuto chvíli byl pevně zařazený jiný bod. Vycházím ven a pokouším se volat – operace se nedaří, spadla síť.

Je sedm, mimořádná vláda. Sněmovna ovšem jedná dál, na místě se domlouváme s premiérem a vládu posunujeme po skončení sněmovny, která si právě odhlasovala možnost jednat i po 19.hodině. Projednávání mého bodu je stále přeruš-

no, osm poslankyň a dva poslanci zaregistrovali oko na punčoše. Je osm, můj bod byl přesunut na zítra. Přijíždí tisková mluvčí, sděluje mi, že mám oko na punčoše a naše celodenní mediální aktivita korunována úspěchem – nepravdivý otvírák nevyjde. Tentokrát jsme se nesnažily nadarmo. Mimořádná vláda končí v deset. Volá syn, že se mu stýská. Vybíhám na chodbu a do telefonu mu zpívám ukolébavku. Ptá se, zda jsem mu koupila bílé tričko.

Venku už je tma. Vyjždím na Plzeň a konečně prolituju noviny. Je jedenáct. Sním o chladné místnosti a lůžku. Doma na mě čeká manžel. Otevírá láhev a do jedné povídáme. Zítra... zít- ra musím jít spát dřív.

Vaše Bílá blondýna – Daniela Kovářová

Na slovíčko o anglickém humoru

Pan Rob Grant je spoluautorem seriálu „Červený trpaslík“. Četl jsem nějaký díl toho seriálu i v písemné podobě, ale bylo to právě takové, jaké by člověk čekal od přepisu seriálu.

Těž jsem četl od p. Granta předchozí román „Kolonie“. Nijak zvlášť mi to neutkvělo. Snad kromě toho, že to myslím nebylo moc vtipné. Když si však manželka pořídila k Vánocům poslední román „Neschopnost“, nebyl důvod nedat tomuto autorovi další šanci.

Kniha má dva podtituly, jež nutno ocitovat pro navození správné atmosféry: jednak „Zlo je nové dobro“ a druhak „Román z nepříjemné blízké budoucnosti“.

Taky asi nejde psát o této knize bez přepsání jejího motto: „článek 13199 celoevropské ústavy: Nikomu nesmí být odepřeno zaměstnání jakéhokoli rozsahu na jakékoli pozici kvůli jeho věku, vyznání, barvě pleti či míře neschopnosti.“

První věc, která mě nad tím napadla, byl obdiv, jak strašně hluboká musí být anglická skepse k pokroku. Možná se pletu, ale mám takový všeobecný dojem, že všichni angličtí spisovatelé, zejména pak scenáristé BBC, jsou levičáci a hlavně jsou silně proti konzervativní straně. Díky té vrozené národní skepsi by však ani ten nejzarytější odpůrce evropské federace z kontinentu nedovedl podat tak věrohodně absurdní stránku evropské integrace, jak to dovede i relativně proevropský Angličan: všemocní úředníci, nesmyslné předpisy atd.

Příběh vypráví v první osobě blíže neurčený anglický tajný agent, který cestuje v klasickém agentském velkostylu z Londýna do Říma, do Paříže a do Vídně; v době absolutní právní ochrany neschopných zaměstnanců však nikdo nikdy neví, zda pilot přistane na letišti, kam měl namířeno, zda pracovník na letišti bude umět vydat letenku a zda hotelový pokoj bude mít postel. (Vůbec tedy ty příklady vševládnoucí neschopnosti se nějak podezřele koncentrují na zážitky, které prožívá hlavně turista nebo ještě spíše moderní obchodní světoběžník. Nejspíš právě v těchto oblastech si autor nejsnáze představil nějaké donebovolající příklady neschopnosti personálu.)

„Neschopnost“ se dle mého celkem vydařila. Po humoristické stránce jsem čekal málo, ale nakonec to bylo kvalitní: asi tak pětkrát nebo šestkrát mě to donutilo nahlas vyprsknout smíchy na veřejnosti, to je myslím solidní úspěch. A tím to zdaleka nekončí: celou dobu si drží pěkný lehce humorný jazyk anglické humoristické prózy, jak ho propagoval např. kdysi p. Horniček u p. Jerome Klapy Jerome či u Jamese Thurbera. Nedávno jsem poslouchal na běžkách Horničkův výbor nejlepších pasáží ze „Tří mužů ve člunu“ a pochopil jsem myslím, že to dílo má hvězdnější momenty, než se mi zdálo při jeho čtení bez průvodce. V „Neschopnosti“ jsou tak pěkné pasáže, že se dle mého mohou s tím J. K. Jerome svojí atmosférou a jazykovou kvalitou docela poměřovat.

Když jsem napsal to pěkné, tak ale musím dodat ještě i druhou stránku anglického humoru. Již delší dobu si všímám, že patrně existuje nějaká britská královská norma pro humoristy, která ukládá, aby každé humoristické dílo obsahovalo nějaké nechutné pasáže, a když už si čtenář myslí, že je s tím konec, tak to je teprve začátek. I v tomto ohledu „Neschopnost“ britské normy plní odpovědně: když hlavní hrdina prohledává odpadky v Římě, samozřejmě že jeden pytel obsahuje hniječící sýr a druhý pytel fekálie. Pak (poté, co vše podrobně musí prozkoumat a prohledat) je hrdina přepaden a donucen sýr sníst a potom se mu stane, že ten druhý pytel... atd. apod. Stejně tak vražda na večírku se stane otravou, která způsobí zvracení všech přítomných, takže je tam všude spousta zvratků, na kterých si první záchranář zlomí nohu, druhý, co přijel na motorce, na tom... atd. apod.

Takže myslím, že kniha splňuje pěkně všechna rozumná očekávání, která na ni kladu. Navíc tedy uznávám, že pointa a rozluštění zápletky mě překvapilo; nečekal bych, že pointa bude zahrnovat politické poselství, a už vůbec ne, že zrovna takové.

Inž. Daniel Tomek

Rob Grant: *Neschopnost, Argo, 239 Kč*

Život s vetřelcem aneb Průvodce rodičovstvím pro scifisty

Drahé scifistky, v minulém díle povídání o rodičovství jste se mohly dočíst o tom, co se děje v prvních třech měsících vašeho jiného stavu. Vy, které jste už matkami, jste si třeba zavzpomínaly na to krásné období, kdy byl váš drobeček prakticky neviditelný a v ničem vás (téměř) neomezoval. Kolikrát byste radši denně zvracely, než jednou našly potomka v postýlce plné jeho zatracených sraček, které ten zmetek ještě rozmazal po okolních zdech a sám se jimi zapatlal od hlavy k patě! Vy, drahé scifistky, které první trimestr právě prožíváte, máte zcela opačný názor a celé týdny nadáváte na toho vymaštěnce, co označil těhotenské nevolnosti ranními. Pro všechna Harryho košťata, vždyť se vám chce blít pořád a máte celý den co dělat, abyste obsahem žaludku neinzultovala kolemjdoucí! Vy, drahé scifistky bez závazků, se smějte. Dokud můžete...

VETŘELEK V BRĚŠE aneb II. TRIMESTR

3. duben. Je vám tak dobře, že kývnete šéfovi na služebku v Itálii a už se těšíte na italské jaro, podle předpovědi počasí vás čeká až dvacet stupňů a slunečno. O něčem takovém si v našich zemích můžete nechat zdát. Optimismus vás přejde hned po vzletnutí letadla, kdy ucítíte první křeče v lýtkách. Celou dobu se pak snažíte zvládnout nepřekonatelnou touhu vyběhnout do uličky a hystericky řvát: „Pusťte mě ven!“ Všechny strasti vám pak vynahradí nečekaně přesná předpověď počasí – je zkrátka nádherně. Kromě pracovních záležitostí máte čas prohlédnout si starobylé město. Nicméně vás zájem o historii přejde v okamžiku, kdy vlezete do uličky s ovocem a zeleninou a zrak vám padne na krásné, červenoučké, slad'oučké jahody. Večer v hotelovém pokoji s plným břichem konstatujete, že půl kila bylo rozhodně málo.

10. duben. Kamarádka Bóža je šokovaná tím, že jste si z Itálie nepřivezla jediný kousek hadříku – ze země módy, kam létají nakupovat ty největší (její) módní ikony! Vysvětlíte jí, že jste všechna eura utratila za jahody. Dva dny s ní pak musíte obíhat „místní předražené butiky“ s těhotenským oblečením. Ani jedna z vás sice ještě nemá skoro žádné břicho, ale když ty věcičky jsou tak úžasné!

17. duben. Váš partner odjíždí na pár dní do zahraničí a Bóža to ihned pochopí jako příležitost se k vám na inkriminovaný čas nastěhovat. S povzdechem odkládáte zpět do poličky komplet startrekových filmů s kapitánem Kirkem, se kterým jste minula trávit intimní večery, pod mraženou zeleninu schováváte polotvary v podobě pizzy, obalovaných sýrů a bramborových hranolků – jsou přece tak nezdravé! Navíc Bóža je mnohem lepší kuchařka než vy, ať je aspoň užitečná, když už musí zaclánět. Svoji přítomnost mimo jiné ospravedlňuje tím, že vás přece nemůže nechat samotnou v pět ráno venčit

psa! Jen si představte těch úchytlů, co vás můžou cestou kolem paneláku přepadnout! Nadšení jí vydrží do prvního rána, kdy se přesvědčí, že v pět ráno začínají někteří lidé chodit do práce, a tudíž to zřejmě není pro úchyly právě happy hour.

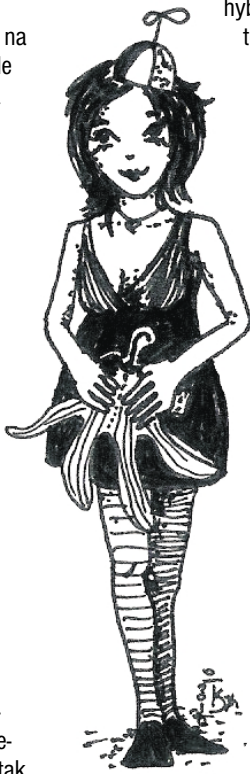
24. duben. V poradně vám naměří nízký tlak, uvědomíte si při té příležitosti, že se vám opravdu občas motá hlava, ale kdo by měl čas všimat si takové prkotiny, když se blíží knižní veletrh a s ním spojené Ceny Akademie. Už se nemůžete dočkat, až zase potkáte kamarády scifisty, které jste neviděla bezmála půl roku. Máte pro ně totiž novinu, která je na vás ostatně už vidět, a tak s yodovským úsměvem přijímáte gratulace. Proti své vůli musíte být Bóže vděčná, že vás donutila koupit si ty těhotenské džíny, protože už se najednou nevejdete ani do kalhot, které vám předtím byly velké.

1. květen. Chlubíte se partnerovi, že jste ucítla první pohyby vašeho vetřelce. Zkoumáte ten pocit a shledáváte ho stejně úžasným jako právě ohlášenou premiéru nového Indyho. Volá Bóža a pláče. Dojetím samozřejmě, protože její mimi se také pohnulo. Chce se s váma zítra sejít, ale máte už v plánu melír. Schytáte to parádně – jak si panebože můžete nechat barvit vlasy, vždyť všechna ta chemie ublíží miminku! Jo, jí se to lehce říká, když těhotenstvím zkrásněla, zatím co vy máte oči propadlé jak vězeň z Azkabanu a ksicht samý flek. Namlouváte si, že hezké zdravé vlasy by mohly trochu odvézt pozornost. Jelikož jste scifistka, dobře víte, že vám to pomůže asi jako Smrťovi „Bierhanzlova mast na lysinu past!“

8. květen. Na návštěvě rodičů je vám láskyplně předložena krabice s kojeneckým oblečením po vás. Něco okousaly myši a to ostatní, co jen posílaly, si přece snadno vyperete. Uděláte to hned a pak ještě provedete selekci. Trochu vás zaskočí, že se vás při pohledu na růžové svetříčky a dupačky zmocňuje dojetí. Rychlým pohledem zkontrolujete, zda si náhodou někdo nevšiml vašeho přiblíženého úsměvu, a usmíváte se dál. Je to skandální, ale nemůžete si pomoci!

15. květen. Pohlaví vetřelce konečně odhaleno! Nosíte v sobě královnu! Pardon – totiž holčičku. Cítíte se jako Ripleyová ve třetím díle s tím rozdílem, že neplánujete родit skokem do tavicí pece. Cestou od lékaře si všimnete, že jahodová sezóna dorazila z Itálie na naše stánky. Běda, už je to tu zase!

22. květen. Vyrážíte s partnerem na con, máte s sebou jídlo i vodu, stejně je vám v místnosti plné scifistů na omdlení. Tentokrát ale nemíníte ustupovat vetřelcovým náladám, uklidíte se dozadu a lehnete si na podlahu. Scifisti samozřejmě ani nehnou tykadlem, ti jsou zvyklí na kdeco. Třeba běžně potkávají dinosaury, jeden volně pohožený keporkak je nemůže ohromit.

29. květen. Váš partner nehledě na probíhající MS v hokeji dále nakupuje nezbytné věci. Promptně zareagoval na vaše stížnosti, že vás bolí záda (a to ještě ani nemáte kdovíjaké břicho), a koupil vám nové kancelářské křeslo a též madla do vany, protože máte problémy vylézt z vany. Sama tomu nemůžete uvěřit – totiž své nemohoucnosti. Bóža vás uklidňuje (cože??), že to je normální, jí také bolí záda. Proto vás obě přihlásila do kurzu plavání pro těhotné. Cože?? Copak neví, že nesnášíte vodu a skoro neumíte plavat? Ale božičku, jen se podívejte na ty sexy těhotenské plavky – nejsou miloučké? Ano, asi jako bombardárky Bridgett Jonesové!

5. červen. Poté, co jste si zase nechala nalačno odebrat tělní tekutiny, váš vetřelec silně protestoval proti absenci ranního přídelu obvyklé snídaně s kotlem kakaa. Ač jste viděla kakao naposled ve školce, v posledních týdnech se stalo nepostradatelnou součástí vašeho jídelníčku. Ostatně jako další potraviny, jež předtím osidlovaly okraj vašeho zájmu. Bóžiny nářky nad tím, že jsou jahody strašně silný alergen, vás trápí asi jako hlavonožce hemoroidy. Se stejným zaujetím si vyslechnete i ódy na kyselinu listovou a jiné vitamíny nezbytně nutné pro nastávající matku, jako jsou áčko, céčko, bé komplex, vápník, železo, zinek, jóda a taky molybden! Suše odpovídáte, že nemíníte porodit slona, ať se Bóža podívá na svoje břicho. Je znatelně větší než vaše. A vůbec, kyselina listová byla důležitá v prvním trimestru, kdy jste ji brala, a ostatní vitamíny dostane dítě ve stravě. Nemíníte podporovat hysterii, kterou šíří farmaceutické firmy za účelem zisku. Tak! (Ani si nepamatujete, že byste byla před otěhotněním tak radikální. Zajímavé.)

12. červen. Na první lekci plavání pro těhotné se od instruktorky dozvíte, že styl „paní radová“ není pro vaši páteř to pravé. Podíváte se na Bóžu stylem já-jsem-ti-to-říkala a radši si koupíte fit balón. Bolesti odstraní spolehlivě. Bóžu to neodradí a přihlašuje vás obě na přednášku o kojení. Zbytečně jí naznačujete, že je to možná předčasné, když jste teprve v šestém měsíci. Ve společnosti devítiměsíčních břich se pak cítíte trapně. Náladu vám spraví, že jste se konečně dočkala premiéry čtvrtého Indyho.

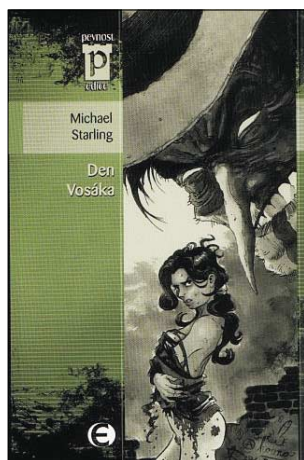
19. červen. Kamarád pořádá večírek s ochutnávkou vín. Abyste neseděla u sklenice vody, koupíte si nealkoholický

sekt, který kupodivu chutná skvěle. Bohužel chutná i ostatním přítomným, takže se za půl hodiny stejně ocitnete u oné sklenice průzračné tekutiny bez chuti a bez zápachu. Jaksí jste zapoměla na jedno ze základních pravidel – nenabízejte scifistovi, co nechceš, aby ti sežral (vypil). Organizátor večírku však nezaváhá a velice hbitě namíchá nealkoholickou bowli (bez jahod), na kterou si pak chodíte do komory. Během večera se společnost rozdělí na dva tábory. První zatracuje Indyho pro blbou pointu, druhý ho obhajuje pro očekávanou úroveň hlášek („Sakra, já myslím, že to bude blíž.“).

23. červen. Další přednáška v rámci Bóžou vybraného předporodního kurzu se jmenuje Novorozeneček. Znamé trapné pocity nakonec vystřídá fascinace. Jelikož jste v životě neviděla novorozence a tudíž nemáte ani ponětí, jak se o něj starat, stává se pro vás přednáška zdrojem nečekané objevných informací, například že jednorázová plenka má na přední straně obrázek, takže riziko, že ji dáte dítěti opačně, je prakticky zanedbatelná! Navrch vyfasujete seznam věcí, které máte novorozenci pořídit. Jste nadšená, se seznamem v ruce se už v dětském oddělení necítíte jako Janewayová v Delta kvadrantu.

29. červen. Na rozdíl od Bóžina partnera, který ji vládí po přehlídkách novostaveb (bere to jaksí z gruntu), vás váš miláček vezme na romantický víkend do utěšeného venkovského hotýlku. Z okna se díváte přímo na nádherný zámeček stojící uprostřed malebného rybníčku, kolem jehož břehů se rozprostírá tajemný hluboký les. To vše zalité hřejivým sluníčkem, protkané zpěvem ptáčků a ovoněné květy ztepilých lip. Romantika, že by i Legolas blil. Vy si však parádně užíváte, mile se usmíváte, žasnete, jak je partner pozorný a pečlivě vám pomáhá přes pařezy a kořeny, svezte vás loďkou kolem zámku a vůbec se na vás nezlobí, že neumíte do toho zatraceného mobilu nahrát video. Doma vás vítá průtrž mračen, ale vám je to jedno, jste ve 27. týdnu, přibrala jste sedm kilo, tlak máte normální a mistry Evropy ve fotbalu se stali Španělé. Pozdní potrat či odmítnutí plodu už vám nehrozí, teď už by se totiž jednalo o předčasný porod. Vy se tím ale nezabýváte, protože máte hlavu plnou starostí s nákupem vybavičky pro prťavého vetřelce a také nastává čas vybrat jméno. Vzhůru na Mars! Totiž Venuši...

Michelle

Michael Starling: Den Vosáka

Na začátku devadesátých let, když jsem měl ještě čas hodnotit Cenu Karla Čapka a jezdit na bulharské pláže, četl jsem si při tamním moři (tuším, že příhodně Černém) pozoruhodné příběhy zloducha Vosáka, některé jeho věty (dnes se jim říká hlášky) v naší rodině zlidověly: *Je to tohle pivo, Boučku?* Na mém mladším synovi vybrané úryvky, které jsem rodině za slunečního úpalu předčítal, zanechaly neszmatelné stopy. Já naiva jsem si myslel, že pozitivní, naučil se trochu psát a trochu kreslit a začal tvořit Vosákovský komiks.

Až dnes, kdy péčí nakladatelství Epoque (a všichni víme, že žijeme ve Vosákově epoše) vyšly v jednom svazku kompletní dochované dokumenty o Vosákově životě a skutcích, dohlédám strašně důsledky svého činu. V černé knize Vosákových zločinů je uvedeno 345.902 zločinů, které spáchal vlastní končetinou, ale nikdo nespočítá ty, ke kterým pouze inspiroval či byl příkladem. Pokud jsem se někdy mohl vylouvat, že nevím, proč z mých potomků vyrostlo to, co vyrostlo, tak po přečtení předmluvy Dne Vosáka již nemám žádnou vý/omluvu.

Michael Starling: Den Vosáka, nakladatelství Epoque, 296 stran, 149 Kč.

DOGMA

Odposlechnuto v obchodě (žena, cca 60 let):

„Dobrý den, máte něco o kadeřnictví?“
 „Bohužel ne, jsme speciálka na fantastiku a komiks.“
 „Aha. Co je to komiks?“

Přečteno v Kavárně květnové Ikarie:

„...další povídání... ..měl šéfredaktor Ikarie Vlado Riša.“

FILMY:

Alenka v říši divů asi nebude každému milovníkovi literární předlohy po chuti, ale my, co jsme se jako malé děti i coby velcí infantilové u téhle knížky bez příběhu nudili, oceníme, že jí Burton dodal – byť nikterak originální – příběh, který směřuje odněkud někam, a kouzelnou úlohu pro Helenu Bonham Cartovou. (Teprve až v roli animované téměřloutky mne přesvědčila, že umí hrát.)

Jak vyvíčít draka má asi nějaké klady a nějaké zápory, ale já jsem si kecl na zadek před jediným faktem: hrdina se po celý film snaží přesvědčit vikinské druhy, že není bezpodmínečně nutné draky vybijet, že s nimi lze i slušně a zábavně koexistovat

vat – a nakonec se zásadně přičiní o to, že draci vyhynou! (Vysvětlení: draci mají matku, kterou musí pod trestem sežráni krmit, a Vikingové ji společnými silami zlikvidují...)

Moon se u mne s nadšením naopak nesetkal – zápletku uhadnete po půlhodině filmu (nejděle) a pak už vás nemá co překvapit, zaujmout, uchvátit. Ale prý jsem s tímto názorem v menšině...

Smrt čeká všude naštěstí záhy vysílala televize, a i když jsem věděl, že to Oscary dostalo proto, že je to o amerických vojácích, opravdu mne nenapadlo, že Akademie ocení tak neuvěřitelnou – byť slušně natočenou – bezpříběhovou nudu. Holt se moje hloupost rovná té americké...

Na závěr jeden tragikomický e-mail. (A to ve školách prý těm nezvedencům odpouštíme biflování ...!)

*Dobry den,
chtel bychom se zeptat jestli je mozne u Vas zastavit abych podival na komiksi co mate. Mam zajem koupit nejaky? Pracuji u flory hned vedle u Vas.
Prosím dejte mi vedet do kolika jste v obchode!
Predem dekuji.
S Pozdravem, xxx*

Filip Gotfrid

Planeta Eden - zpráva z návštěvy

V době, kdy jsem objevil vědecko-fantastickou literaturu, jak se tomu žánru tehdy říkalo, byl rok 2000 ještě magickou hranicí, naplněnou vizemi úžasné budoucnosti. Lety do vesmíru, roboti, osobní letecká doprava. Romány kromě vesmírného dobrodružství obsahovaly i popisy života v budoucnosti a ideologickou omáčku mladý čtenář ani nevnímal.

Takže je zřejmé, že jsem musel navštívit výstavu Planeta Eden – svět zítřka v socialistickém Československu v letech 1948–1978. Celá expozice je členěna do několika úseků a zabírá celý Dům umění v Brně – přízemí je zasvěceno filmu, obsahuje dobové plakáty, ukázky kostýmů a úryvky z těch mála českých sci-fi filmů, které u nás vznikly.

Oddíl Technika vítězí – to jsou ilustrace předních výtvarníků, jako byl Zdeněk Burian nebo Teodor Rotrekl, zobrazující novou exotiku – vesmír a jeho dobývání. Na ně navazuje Svět zítřka – zvětšené reprodukce časopiseckých obálek s představami budoucích měst a vynálezů měnících svět, doprovázené přehlídkou knižních ilustrací. Dále zde můžeme navštívit Sluneční město, určené dětem – hračky jako byly lunochody i futuristická vozítka, stolní hry

s vesmírnou tematikou a dětské knížky, mezi nimiž nemohly chybět ty o Neznámkovi.

Mezi Radarem a Labyrintem – zahrnuje moderní knižní ilustrace k legendární antologii Labyrint i volnou tvorbu výtvarníků ze skupiny Radar. Retrofuturismus pak nabízí odezvy současných výtvarníků na utopie jejich dětství. Osobně mi tato část

přišla ve vztahu k ostatním nejvíce nesourodá a návaznost některých děl byla jen velmi volná.

I tak jde o rozsáhlou a velmi komplexní výstavu, která mapuje minulost našich budoucností. Převažujícím pocitem je vlna nostalgie, ohlédnutí za dobou naivity, vizí celoplanetárních států a zářivých zítřků – přesto si myslím, že není nutno se za své mládí nějak stydět a kriticky od něj

odstupovat (ale ani je glorifikovat). Výstavu navíc doprovází rozsáhlá stejnojmenná publikace (velký čtvercový formát, 246 stran), která kromě uvedených témat mapuje ještě i vědecko-fantastické knižní ilustrace země socialistického tábora nebo tuzemský komiks s touto tematikou. Stává se tak spolu s nedávno vydanou antologií Vládkové vesmíru dalším významným počinem na poli historie žánru.

Marvin

ČS FANDOM

Info z Parconu

Letos je to vlastně 30 let, kdy vznikla první myšlenka CKČ. Tam kdysi na chmelu, někde okolo Žatce, mezi bublinkami zlatavého moku. A pak k tomu úrodná půda v Pardubicích a navíc spolupráce s městským kulturním střediskem. Vída, jak těch 30 let uteklo.

Řekli jsme si, že CKČ trochu zviditelníme pro Evropu. Co chystáme?

Všichni držitelé Ceny KČ a Ludvíka budou viditelně označeni stužkou oznamující účastníkům úspěch v této soutěži. Všechny výsledky budou spolu s doprovodnými materiály přehledně zpracovány. Součástí bude prezentace zajímavých artefaktů, původní soška Mloka, současná, ale i neúspěšný předchůdce – návrh, který zapadl v dějinách, ale i mnoho dalšího.

Na pátek večer zveme do conové hospůdky všechny účastníky CKČ a držitele ceny Ludvík. V uzavřené společnosti se vás pokusíme mile překvapit.

Dnes potvrdilo svoji účast na Parconu – Triconu už více než 35 držitelů ocenění CKČ, Mloku a Ludvíků. Neváhejte a rozšířte jejich řady. Obeslali jsme všechny, na které se nám podařilo získat mailový kontakt. Prosíme – jestli jste tedy mezi touto skupinou a nedostali jste mail od organizátorů Triconu, ozvěte se, prosím, na europarcon@gmail.com. Velice děkujeme.

Také vzpomeneme na ty soutěžící v CKČ, kteří již nejsou mezi námi – např. na prvního vítěze L. Kubice nebo svéráznou B. Ježkovou.

Aktivní účastníci z letošního roku budou spolu s J.Vorlovou absolvovat workshop, Z. Rampas navrhuje setkání porotců a vlastně dotvořit očekávaný kodex a tím sjednotit kritéria náhledu na přihlášené práce.

Závěrem Euroconu – Polconu – Parconu bude vyhlášení výsledků ve společnosti polských a evropských cen. CKČ se neztratí a letošním účastníkům, nominovaným a vítězům ke slávě a štěstí naprší tisíce světýlek z oslavného ohňostroje.

Těšíme se na Vás.

Pavel Poláček

Nový Sarden

najdete na adrese www.sarden.cz, od svého dvojčete či rodiče na neviditelnypes.lidovky.cz/p_scifi.asp se liší modernějším designem a možností vkládání komentářů bez registrace.

Komu to chybělo, tak hrr tam :-)

Festival Fantasie

nejsem si jist, zda IK dostanete včas, ale pro jistotu připomenu, že opět společně se státními svátky vypukne i FF a v jeho rámci 8. -11. 7. 2010 Slet Autorů Fantastiky.

NON FICTION

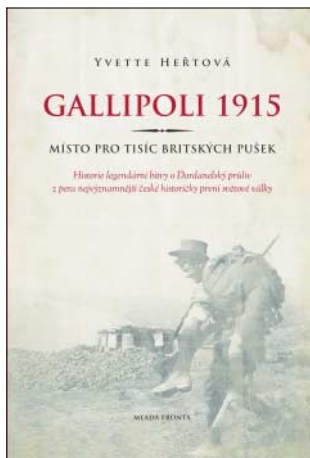
Yvette Heřtová

GALLIPOLI 1915

Místo pro tisíc britských pušek

Snad žádná vojenská operace nepoznamenala dvacáté století víc nebo jinak, kdyby u Gallipoli zvítězili spojenci, nezůstal by z dějin dvacátého století kámen na kameni.

Rusko zásobované přes Turecko z jihu by se nezhroutilo a první světová by skončila značně dříve. Bolševici by zůstali izolovanou sektou sociální demokracie. V Německu by se nikdy neprosadil jejich zrcadlový obraz nacismus. Evropská civilizace by se ze svého strašného selhání, kterým nepochybně první světová válka byla, nevzpamatovala skoro do konce století. Alespoň tak to vidí autoři SF, zajímá-li vás, co na to historici a jak to u Gallipoli doopravdy probíhalo, sáhněte po nové knize české historičky Yvette Heřtové.

MF 2010, 272 stran, 299 Kč

Proměny autorského projevu v Arkadském cyklu Ondřeje Neffa

Poděkování

Tímto bych rád vyjádřil poděkování PhDr. Antonínu Kudláčovi za podnět k napsání práce na téma Arkadského cyklu a za profesionální odborné vedení a cenné rady, které mi poskytoval během vzniku práce. Poděkování patří také Tereze Staňkové, Václavu Morávkovi za důležité poznámky k pravopisné a stylistické stránce textu a Katce Hladké za pomoc s překladem.

Filip Appl / bakalářská práce 2009

1. Úvod

Česká sci-fi literatura v současné době nemá příliš teoretických prací, o které by se mohla opřít. Tím méně se jich věnuje jednotlivým představitelům tohoto proudu literatury, který prošel svým světovým zlatým věkem především v období čtyřicátých až šedesátých let, převážně v době působení spisovatele a editora Johna Wooda Campbella Juniora (1910 – 1971) v časopise *Astounding*.

Česká SF zaznamenala svůj zlatý věk trochu později. Bylo to v 70. a především v 80. letech. Přestože někteří teoretici a autoři (například J. W. Procházka na stránkách časopisu *Ikarie*) hlásají, že zlatý věk české SF právě prožíváme,¹ domnívám se, že obrovský boom fandomové aktivity a nových děl na konci 70. a v počátku 80. let (který Aleš Langer nazývá „*počátečním obdobím* či *obdobím formování*“ v rámci 4. vývojové etapy české SF²) má pro českou SF význam větší.

Právě v onom „Zlatém období české SF“ začíná tvořit také Ondřej Neff, autor, o kterém, přes jeho nezpochybnitelný význam pro českou fantastiku, dodnes nejsou žádné kompletní odborné práce. Lze zmínit (kromě několika slovníků spisovatelů, kde však najdeme pouze rámcové informace) snad pouze kapitolu z práce Aleše Langera *Průvodce paralelními světy: Nástin vývoje české sci-fi 1976 – 1993* (2006), která je však již značně zastaralá a mapuje dílo Ondřeje Neffa pouze do začátku devadesátých let.

Pokud hledáme nějaké práce, které by se zabývaly přímo jednotlivými díly či cykly Ondřeje Neffa, je takové hledání ještě bezvýslednější. Proto jsem se rozhodl přistoupit k analýze toho nejvýznamnějšího, čím Ondřej Neff přispěl české literární fantastice, Arkadského cyklu. Tedy cyklu, který si dovoluji označit za jediný, takto detailně propracovaný, český *future history*³ projekt.

Filip Appl

Vystudoval historicko-literární studia na univerzitě v Pardubicích. V současné době studuje navazující obor mediální studia a žurnalistika na Fakultě sociálních studií v Brně. Pracuje jako externí redaktor v Evropském vydavatelství.

S publikováním svých autorských textů (ať už z oblasti prózy, poezie či odborných prací) teprve začíná. Jeho zatím největším projektem je participace na básnické sbírce studentů Univerzity Pardubice *Lumikem proti své vůli*. Kromě básnické činnosti se, zatím až na výjimky soukromě, věnuje i psaní povídek a filmových nebo literárních recenzí.

Fantastice se věnuje již řadu let. K čtbě tohoto žánru ho přivedl J. R. R. Tolkien a jeho *Hobit*. Dnes ho nejvíce potěší díla P. K. Dicka, A. Sapkowského nebo z českých autorů Ondřeje Neffa či Pavla Renčina. Vedle zájmu o literaturu, film, historii a deskové hry je také nadšeným příznivcem a organizátorem LARPů.

Arkadský cyklus nabízí mnoho možností uchopení – rozbor postav, samotného habitatu Arkádie, akčních pasáží, detektivní linky, která provází většinu příběhů, a mnoha dalších. Rozhodl jsem se přistoupit k Arkadskému cyklu jako k sérii, která může nést určitou vypovídací hodnotu o autorově literárním přístupu a vývoji v průběhu celé jeho dosavadní tvůrčí dráhy. Právě na Arkadském cyklu, který se navíc pokusím zařadit do kontextu české SF, chci ukázat určité prvky v díle Ondřeje Neffa, které prošly během let vývojem, a naopak prvky, které zůstávají stále stejné. Nejprve je však nutné představit si v kostce autorův život a především jeho dílo.

2. Představení Ondřeje Neffa

2.1. Život a dílo Ondřeje Neffa

„*Ondřej Neff je všestranným činitelem v oblasti kultury a publicistiky a od poloviny 80. let je nejvýraznější osobností české science fiction.*“⁴ To píše o Ondřeji Neffovi ve svém *Slovníku české literární fantastiky a science fiction* Ivan Adamovič a s tímto tvrzením nelze než souhlasit. Ondřej Neff je nejen český publicista, překladatel, odborník na digitální fotografii, vydavatel internetových deníků *Neviditelný pes* a *Digineff*, ale především spisovatel science fiction povídek, románů a odborných publikací.

Ondřej Neff se narodil 26. června 1945 v Praze. Jeho otec Vladimír Neff (1909–1983) byl uznávaný překladatel, scéná-

1 S tím lze souhlasit, pokud mluvíme o zlatém věku subžánru fantasy. Nikoliv však o SF, které je naopak na ústupu (ve srovnání právě s fantasy).

2 LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy. Nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton 2006. s. 33.

3 *Future history* (historie budoucnosti) je jedním z subžánrů literární SF. Více o *future history* v kapitole *Česká kapka do světového moře „Historie budoucnosti.“*

4 ADAMOVIČ, Ivan. *Slovník české literární fantastiky a science fiction*. Praha: R3 1995. s. 156.

rista a spisovatel.⁵ Jeho matka Vlastimila Petrovičová (1903–1980) pak zastávala povolání herecké.⁶

Ondřej Neff vystudoval v roce 1969 žurnalistiku na Fakultě sociálních věd a publicistiky na Univerzitě Karlově v Praze. Po studiích začal pracovat v nakladatelství Albatros. V letech 1975-1979 působil jako fotograf v Ústředí lidové umělecké výroby. Koncem sedmdesátých let začal pracovat jako redaktor v *Mladé frontě*, kde zůstal až do roku 1985. Následující dva roky byl Neff na volné noze, až se stal v roce 1987 redaktorem literárního týdeníku *Kmen*.

Po Sametové revoluci se vrátil do *Mladé fronty* (přesněji však už do *Mladé fronty Dnes*), kde působil jako šéfredaktor sobotní přílohy *Víkend*, a to až do roku 1994. Neff také v roce 1990 spoluzaložil známý český měsíčník o SF *Ikarie* a v letech 1990 – 1993 byl jeho šéfredaktorem. Od poloviny devadesátých let se Ondřej Neff věnoval především publicistice či přednáškám o digitální fotografii. Roku 1995 ho začal zajímat fenomén jménem internet natolik, že se stal členem kruhu spolupracovníků sci-fi webu *AmberZine*. Později pracoval také v měsíčníku *Softwarové noviny*. V dubnu 1996 umístil na web poprvé svůj vlastní deník *Neviditelný pes*, ke kterému v roce 1999 připojil ještě jeden s názvem *Digineff*, deník specializovaný na digitální fotografii. Neff spoluzaložil také Institut digitální fotografie, kde dodnes přednáší.

Literární činnost započal Neff v polovině sedmdesátých let psaním beletrie „*mainstreamového charakteru*“⁷ či popularizováním digitální fotografie. Už v té době měl autor velkou zálibu v brakové literatuře a v SF, zejména v románech Julese Verna.

A právě fantastické příběhy krále klasické dobrodružné SF přiměly Neffa k napsání knihy *Podivuhodný svět Julese Verna* (1978),⁸ ve které Neff mapuje život a dílo svého oblíbeného autora.

Dalším krokem na výsluní české SF byly teoretické články v tehdejší časopis *Zlatý máj*, které Neff nakonec proměnil v publikaci *Něco je jinak* (1981). Autor v ní čtivým jazykem vypráví o české SF literatuře, její historii, dílech a tvůrcích. Dílo se setkalo s velmi dobrými ohlasy a na dlouhý čas se stalo základním pramenem o české SF.

„*Neff zde s velkou pečlivostí plní vytčený úkol – zmapovat krajinu české literární fantastiky od prapočátků (J. A. Komenšký – Labyrint světa a ráj srdce) až do poloviny 70. let 20. století (generace Žyky, Kajdoše, Macháčka, Veise a dalších).*

Vedle toho také čtenáře stručně uvádí do problematiky teorie SF a do systemizace SF literatury s ohledem na vývojové aspekty.“⁹

Na knihu o pár let později Neff navázal souborem úvah *Tři eseje o české SF* (1985). Třetím stěžejním teoretickým dílem autora je pak kniha *Všechno je jinak* (1986), která nese podtitul *Kapitoly o světové science fiction*. V ní Neff svou poutavou formou podává přehled o světové SF.

Autorovy teoretické publikace doplňuje jeho podíl na *Encyklopedii literatury science fiction* (1995), studii *Pět etap české fantastiky* (vyšla v Adamovičově *Slovníku české literární fantastiky*, 1995), autorovy články ve sborníku *Klon* v druhé polovině 90. let a také kniha *Jak bloufat o sci-fi* (1999). Svižně napsaná teoretická příručka, která vtipnou formou shrnuje základní informace a data ze světové SF.

Beletristickou tvorbu začal Neff povídkami, které publikoval nejprve v klubových fanzinech či v antologiích (například povídky *Petr a Lucie*, *Proč Filemon a Baucis nezůstali spolu navěky*¹⁰ či povídka *Jak přišla Lali o zapalovač* a další).

První SF román Ondřeje Neffa se jmenuje *Jádro pudla* a vychází v roce 1984 v sešitové řadě Karavana nakladatelství Albatros. Román kombinuje SF a fantasy a popisuje dobrodružství divokého válečníka Rada Haagera na zkolonizovaném Marsu 26. století. Tento román, určený především mladším čtenářům, s poměrně jednoduše napsanými postavami, dobrou čtivostí a několika povedenými nápady, je skutečně spíše prvním krůčkem k plnohodnotné tvorbě autora. Kniha se dočkala hned dvou románových pokračování: *Čarodějův učeň* (1989) a *Šidlo v pytlí* (1991). Poslední díl *Pán modrého meče* byl vydán časopisecky v roce 1988.¹¹ Zřejmě nejzdařilejším dílem průměrné a misty i podprůměrné Marsovské série je *Šidlo v pytlí*, kde autor zdaleka nejlépe pracuje s látkou klasického dobrodružného SF románu a z toho plynoucí jednoduchou zápletkou, která ostře polarizuje dobro a zlo. Neff zde také nejlé-

5 Známý je především jako autor zdařilých historických románů, např. *Srpnovští páni* (1953) či tzv. *Rodové pentalogie* (1957-1963) nebo *Filozofického slovníku pro samouky neboli Antigorgias* (1940 – 1947).

6 Hrál ve filmech dvacátých, třicátých i čtyřicátých let (např. *Vyznavači slunce* či *Okouzlená*).

7 LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy. Nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton 2006. s. 188.

8 Později vydalo také n. Mladá fronta v roce 2005, které knihu doplnilo o nová fakta a encyklopedii fantastických motivů v díle Julese Verna.

9 LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy. Nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton 2006. s. 189.

10 In.: KANTOR, Vojtěch (ed.). *Lidé ze souhvězdí Lva*. Praha: Mladá fronta 1983.

11 V letech 2006 – 2007 vydalo znovu celou tzv. Marsovskou tetralogii nakladatelství Wolf Publishing v rámci edice Pevnost.

pe uplatňuje svůj smysl pro detail, tolik typický i pro jeho pozdější díla.

Odbornou i laickou veřejnost Neff zpočátku zaujal daleko víc svou povídkovou tvorbou. V ní totiž poprvé ukazuje tři (později tradiční) roviny své tvorby – akční, filosofickou a humornou. Největších kvalit přitom dosahují povídky buď zdařile vyprofilované pouze jedním z těchto směrů, či úspěšně kombinující všechny tyto roviny.

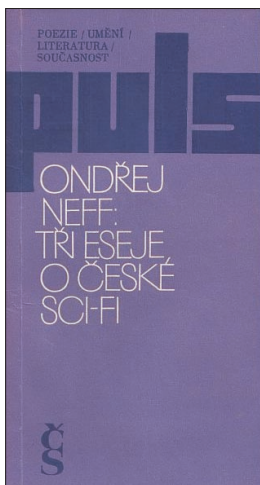
První Neffovou sbírkou je *Vejsce naruby* (1985), obsahující 23 povídek. Nejlepší z nich jsou bezpochyby povídky *Největší odvaz v dějinách svangu*, *Bílá hůl ráže 7,65 a Strom*. Ty si i dnes dovolím zařadit k těm nejlepším českým SF povídkám především pro jejich skvělou čtivost, zvládnutou kompozici, poutavou a chytře podanou myšlenku a velmi osobitý jazyk. Sbíрка *Vejsce naruby* je však teprve úvodem do povídkové tvorby autora, neboť jí škodí především nevyváženost jednotlivých textů.

Podobně je na tom i sbírka *Čtvrtý den až navěky* (1987). Za zmínku stojí titulní akční povídka *Čtvrtý den až navěky*, která zaujme především výborně zvládnutou akcí a atmosférou. *Tvář(!) člověka(?)* je pak povídka s téměř „Asimovským motivem“ a chytře podanou myšlenkou. Velmi dobrá je i povídka *Jitro pro strašnou radost*, ve které Neff zaujme především bravurní pointou a výbornou psychologii svých postav.

V roce 1988 Neff vydává svůj první „opravdový“ román. Nicméně i zde lze o přívzisku opravdový polemizovat, neboť *Měsíc mého života* se skládá ze čtyř příběhů, které spojuje především hlavní postava Kuby Nedomého (a později postavy vedlejší) a místo, kde se příběhy odehrávají – kolonizovaný Měsíc a především lunární město jménem Arkádie. Proto je možné se setkat i s označením díla jako sbírky povídek. *Měsíc mého života* je první dílo Arkadského cyklu a jedno ze zásadních děl, kterému se budu věnovat v dalších kapitolách.

Rok po *Měsíci mého života* míří autor do trochu jiných vod a vydává román *Pole šťastných náhod* (1989), kterým se trochu vrací k tragikomickému popisu všedního života v tehdejší společnosti, jež naznačil už v povídce *Utajená posedlost Kamila Cajthamla*.¹² Román je totiž především promyšlenou ukázkou nedostatků socialismu a socialistické společnosti a fantastický prvek je v něm zastoupen jen v malé míře.

Další zastávku na časové ose děl Ondřeje Neffa tvoří sbírka povídek *Zepelín na Měsíci* (1990). Kniha předchozí sbírky povídek převyšuje a konečně nabízí vyrovnané texty bez přílišných výkyvů. Mezi nejlepší povídky sbírky patří i ty Arkadské: *Zepelín na Měsíci*, *Lov na Krysu* a *Ano, jsem robot*. Zatímco první

zmíněná je poetickým, k zamyšlení nutícím příběhem „opilce a snílka Marka Mausera a jeho snu o vzducholodí na Měsíci, který je mu uloupen bavícím se lidstvem“,“¹³ zbylé dvě jsou spíše akčně laděnými povídkami s výborně zabudovaným závažným myšlenkovým podtextem.

Další sbírka *Vesmír je dost nekonečný* (1991) obsahuje pouze dvě nové povídky (*Moby Dick a Romeo a Julie*). Sbíрка je zaměřena spíše na akčnější laděné příběhy a výběr textů je povětšinou vyrovnaný – průměrný až lehce nadprůměrný. Nejlepší povídkou sbírky je zřejmě titulní *Vesmír je dost nekonečný*.

Jednou z nejvýznamnějších prací Ondřeje Neffa je trilogie Milénium. Patří do ní romány *Milénium – Země ohrožená* (1992), *Milénium 2 – Země bojující* (1994) a *Milénium – Země vítězná* (1995). Trilogie je dobrodružnou SF s mystickými prvky lehce inspirovanými Nostradamovým proroctvím o konci světa, které má přijít s koncem tisíciletí.

Děj prvního dílu se točí kolem dalšího typicky „neffovského antihrdiny“ Briana Tevise, který se zaplete do intrik kolem tajemných bytostí Umrání. Příběh pak neodvratně směřuje k očekávané apokalypse, která promění polovinu lidstva v umranské ještěry.

Druhý díl trilogie pak popisuje přehody policisty Salzmanna proměněného v ještěra a na rozdíl od prvního dílu nemůže nabídnout takové myšlenkové jádro. „Ačkoliv kniha intelektuálně

nedosahuje prvního dílu, jde o autorův nejtěžší román, s akcentem na napětí a prudkém ději. Autor v ní rozehrává problém člověka, který sloužil zlu v domnění, že koná dobro.“¹⁴

Třetí díl je pak těžko už zcela v rovině akčního dobrodružného románu. Děj se přesunuje také do podzemí planety Země či na Mars. Poprvé se tu také objevuje motiv, který Neff použil v dalších dílech, totiž motiv tzv. zakázaných technologií.

Ve druhé polovině devadesátých let se Neff věnuje především publicistice a aktivitám spojeným s internetem a digitální fotografií. Přesto v tu dobu publikuje i v oblasti SF a vydává dvě důležitá díla. Tím prvním je román, jímž se po dlouhé době vrací ke svému Arkadskému cyklu, který začal zmíněným *Měsícem mého života* a několika povídkami. Tím románem je *Reparátor* (1997).

Hlavním hrdinou je Ron Astonvarga, muž opravující technologie, které se opravovat nesmí. Spleťtý, mírně detektivní děj románu, který se točí kolem podivného dědictví po zesnulém věvodovi a závodní lodi Drakkar, střídá Neff s popisy technologií a ironickými komentáři hlavního hrdiny. Román zaujme především vynikajícími nápady (například fakt, že všechna práva,

12 In.: NEFF, Ondřej. *Čtvrtý den až navěky*. Praha: Československý spisovatel 1987. s. 130. bez ISBN.

13 LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy. Nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton 2006. s. 200.

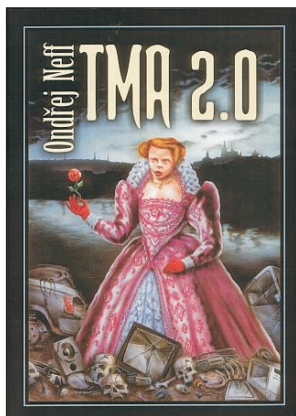
14 ADAMOVIČ, Ivan. *Slovník české literární fantastiky a science fiction*. Praha: R3 1995. s. 157.

včetně toho na život, jsou prodejná) a popisem bizarního prostředí Luny. Naopak slabinou díla je paradoxně právě děj, který je až příliš krkolomný, místy i na úkor propracovanosti charakterů postav a nápaditosti.

Druhou zásadní prózou tohoto období autorovy literární dráhy je postkatastrofický román *Tma* (1998). Neff v něm konstruuje vizi světa, v němž během okamžiku přestane existovat elektřina jako fyzikální jev, a „anticipuje sociální a politické dopady této události.“¹⁵ Román *Tma*, který vznikl na motivy povídky *Potíže s elektřinou*,¹⁶ patří k Neffovým nejuspěšnějším románům. Naturalisticky podaný syrový příběh zaujme výborně vystavěnou atmosférou bezvýchodnosti, povrchní bezcitnosti a prospěchářství lidského jedince. Nicméně kniha má i slabé stránky. Mezi ně patří především nedůsledně propracované postavy a příběh, který v druhé půli klesá do jasného průměru.

Neff však pokračuje i ve vydávání povídek. 17 starších povídek vychází ve sbírce *Bůh s.r.o.* (1997). Ač jsou jednotlivé povídky ve sbírce opět značně rozkolísané kvality, celkové vyznění sbírky je znovu typicky „Neffovské“. Ve třech rovinách literárního projevu autora tentokrát vítězí především grotesknost a nápaditost. V menší míře se tu pak vyskytují také akční povídky. K těm patří povídky *Krvavý mrak*, *Vrtoch plukovníka Wallema* nebo *Jiní jsou jiní*. Mezi nejlepší povídky sbírky patří dozajista titulní *Bůh s.r.o.*, povídka o lidské malosti a zvrácenosti a o firmě tvořící z lidí Bohy na jejich vlastních planetách. Mezi nadprůměrné patří také lehce groteskní a přece závažná povídka *Vražda v mateřské školce*, povídka z Arkadského prostředí *Hlídkka 2* či velice atmosférická povídka *Bludiště*, jejíž dramatická „je umocněna komorností příběhu, v němž v podstatě figurují pouze dva kosmonauti soupeřící s labyrintem a jeho příšerným obyvatelem.“¹⁷

Další sbírka autora přichází až tři roky po přelomu tisíciletí a nese název *Pravda o pekle* (2003). Šestá sbírka Ondřeje Neffa, kterou tvoří patnáct různě kvalitních povídek, je kompozičně rozdělena na tři části: Grotesky, Horory a Dramata, přičemž je zřejmé, že například humor lze objevit nejen v první skupině.

K nejzajímavějším povídkám sbírky patří opět titulní *Pravda o pekle*, groteskní ironická povídka, ve které se čtenář dozví, jak to skutečně vypadá v pekle a v nebi. Povídka *Imagoid* zaujme uvěřitelností svých postav a silným tématem, na kterém je znát, že k němu má autor velmi blízko (autor povídku psal v těžkém období po smrti své manželky). Nadprůměrné jsou jistě i povídky

Kargo či *Jak se stalo, že se koná Poslední soud*, provokativní povídka, která si opět bere na paškál duchovní tematiku. Ve sbírce se objevují také dvě povídky zapadající do Arkadského cyklu: *Hlídkka 2* a *Kukaččí vejce*, které jsou vzhledem k ostatním povídkám sbírky spíše nižších kvalit.

V roce 2003 Ondřej Neff vydává druhou verzi svého románu *Tma*. Autor se poučil ze svých chyb a v románu s trochu nešťastným názvem *Tma 2.0* nabízí zásadně přepracovanou druhou půli, která text posouvá v kvalitě podstatně výš.

Dvorana zvrhlosti (2004) je sedmá povídková sbírka Ondřeje Neffa a najdeme v ní výběr toho nejlepšího, co zatím autor vydal. Výběr povídek je skutečně velmi povedený, a tak jen o některých lze polemizovat, zda jsou skutečně tak kvalitní, aby si zasloužily být mezi tím nejlepším, co kdy autor v oblasti povídky napsal.

Do světa románu se Neff vrací zásadním dílem Arkadského cyklu, knihou *Rock mého života* (2006). *Rock mého života* je román obsahující vše, co Neff dokáže čtenářům nabídnout – akce, humor, napětí a aktuálně znepokojující podtext některých pasáží. Román autor mírně okořenil stylem americké drsné školy a tento způsob mu evidentně sedí, protože skvěle koreponduje i s jazykem hlavní postavy, který nastává už v *Měsíci mého života*. V románu se navíc konečně dočkáme i dostatečně propracovaných postav a více informací o Arkádií.

Další román Neff vydává pouze o rok později. Jmenuje se *Tušení podrazu* (2007) a autor v něm opět rozehrává detektivní příběh plný akce a intrik, ve kterém hlavní hrdina David Kacer pátrá po ztraceném románu Ludvíka Součka – *Tušení světla*. Neff v románu potvrzuje fakt, že se jeho delší díla rozhodně těší stoupající kvalitě.

Nelze o tom (zcela logicky) mluvit v případě Neffova románu *Jeruzalémský masakr* (2007), což je čistě odpočinkový příspěvek do série *Agent JFK* autorů Miroslava Žambocha a J. W. Procházky, která si bere za vzor oddechové seriálové SF příběhy Marka Stonea či Perryho Rhodana.

Dosud posledním dílem O. Neffa je převyprávění románu J. Verna *20 000 mil pod mořem* (2008).

Na závěr je vhodné věnovat pozornost také částečně literární nebo mimoliterární činnosti Ondřeje Neffa.

První takovou zastávkou je Neff jako scenárista. Od začátku osmdesátých let napsal scénáře pro několik náučných pořadů a seriálů. Ještě více však autor spolupracoval s rozhlasem, pro který napsal SF hry *Portonský dryák* (1984), *Počkej, Hektore* (1985), *Velká solární* (1987),

15 KUDLÁČ, K.K. Antonín. Odvážní mužové a ženy ve fantaskních světech. *Host* 02, 23, 2007. ISSN 1211-9938. s. 31.

16 In.: NEFF, Ondřej. *Klon '96: okno do 3. milénia*. Praha: Altar 1996. s. 125.

17 LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy. Nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton 2006. s. 202.

Ano, jsem robot(1988), *Havárie Drakkaru*(1991) a další. Některé z nich se dočkaly také povídkové podoby. Motiv kosmické lodi Drakkar Neff později přepracoval ve svém románu *Reparátor*.

Autor má na kontě také několik libret ke komiksům Káji Saudka. Patří mezi ně *Arnal a dva dračí zuby*(1988), *Štěstí, Slavkovská romance a Příhoda na mostě* z roku 1990, *Silvestrovský speciál* (1992) či *Noc upírů* (1993). Do této oblasti patří i Neffův autorský komiks *Pérák*, vypůjčující si nepříliš známého, ale typicky českého hrdinu, který vznikl už ve třicátých letech 20. století. Neff vytvořil prozatím dva komiksy s tímto hrdinou: *Toho dne byla mlha*(1988)¹⁸ a *Pérák kontra Globeman* (1999). Z obou děl je znát, že Neff není kreslíř. Přesto se komiksům nedá upřít kritická vypovídací hodnota v prvním případě a ironický nadhled v případě druhém.

Neff je také autorem několika překladů. Kromě zahraničních povídek v osmdesátých a devadesátých letech je to především překlad modly cyberpunkové SF, románu *Neuro-mancer* spisovatele Williama Gibsona.¹⁹

Autor je také úzce spojen s českým fandomem SF. Je totiž už řadu let aktivním účastníkem fandumových akcí. Je obvyklým vítaným hostem například na českých conech (Parcon, Festival fantazie atd.), kde aktivně přednáší. Přičíst mu tak lze několik desítek přednášek, a to zejména o angloamerické SF. Jako porotce se účastnil i historicky první soutěže o Cenu Karla Čapka (1982), která si za více než dvacet let své existence vybudovala pověst nejprestižnější SF soutěže v České republice. V roce 1995 také pomáhal zakládat Akademii science-fiction, fantasy a hororů.

V současnosti Neff nepřestává s prací. Vytrvale publikuje a udržuje kontakt s fandomem. Vydání se má dočkat mimo jiné i nový román s neoficiálním názvem *Hvězda mého života*, který doplní Arkadský cyklus.

2.2. Současná česká fantastika a význam Ondřeje Neffa

Čtvrté vývojové období české sci-fi, typické převážně fanzinovou či samizdatovou literární produkcí, začalo rokem 1976 a skončilo začátkem devadesátých let. Na tom se shodují Aleš Langer (*Průvodce paralelními světy* s podtitulem *Nástin vývoje české sci-fi 1976 – 1993*), Ivan Adamovič (*Slovník české literární fantastiky a science fiction*) i samotný Ondřej Neff, který tuto periodizaci zavedl už ve svých teoretických dílech *Něco je jinak* a *Tři eseje o české sci-fi*. Pokud přistoupím na tuto periodizaci, je Ondřej Neff jednou z nejvýznamnějších osobností čtvrtého a zřejmě tou nejvýznamnější osobností současného vývojového období české sci-fi.

Samotná periodizace současného období české SF přitom zatím nebyla podrobněji určena. Rámcově se jí zabýval snad

jen Ondřej Neff v poznámkách k dílu Aleše Langer. Tam naznačil, že nynější (páté) období právě prožíváme a že započalo zřejmě pádem komunismu, a zdůvodnil to viditelnými změnami podmínek a okolností tvůrčího psaní.

S tím později souhlasil i teoretik žánru Antonín K. K. Kudláč, který poukázal na fakt, že s pádem totality a prvními krůčky demokracie se v české fantastice objevují dosud neznámé prvky a žánr se začíná měnit. „*Objevují se žánrové formy a varianty dříve u nás neznámé, nemluvě o výrazném vzrůstu čtenářské obliby fantasy, která brzy odsunula na vedlejší kolej do té doby dominantní SF.*“²⁰

S logickou periodizací moderní české fantastiky lze bez větších výhrad souhlasit. Avšak není už dnes, téměř devatenáct let od pádu komunismu, čas na další úvahy o případné aktualizaci periodizace žánru? Vždyť přelom tisíciletí znamenal poměrně značné změny v české fantastice. Odstartovala doba, kdy česká fantastika zčásti dohání tu světovou. Snad to ani tak neplatí u kvality děl (byť i o tom lze snad v některých konkrétních případech uvažovat) jako u možností, celkového přístupu trhu a u ekonomických i sebekritických faktorů. Naučili jsme se být kritičtí a lépe krystalizovat jednotlivé proudy české fantastiky. Konkrétně u české sci-fi jsme však ještě nedokázali vybudovat to, co v jiných zemích světa – tedy jasnou základnu autorů SF a prostředí (čtenářskou základnu a marketingový přístup), do kterého by s úspěchem mohli přicházet noví autoři SF. Důvod je zřejmý. Klasická sci-fi je prozatím „válcována“ fantasy boomem, který přišel v posledních letech.

Přítom v devadesátých letech ještě nelze mluvit o nějaké jasné krystalizaci české fantastiky. Vždyť trh se zcela otevřeně orientoval daleko více na světové autory, po kterých český čtenář populární literatury doslova žízní. Dnes (a domnívám se, že milníkem, který tuto změnu ohlásil, je přelom tisíciletí) je situace jiná. O české autory je zájem, ale česká SF je v menší míře. Prim zatím hraje fantasy a alternativní žánry, jako jsou například (často zdařilé) pokusy o new weird či městskou fantasy. Vzorem pro dnešní mladé české autory je mnohem více Neil Gaimann, China Mieville či Andrzej Sapkowski než H. G. Wells, Robert A. Heinlein nebo P. K. Dick. Spíše než na klasiky se dnešní autoři obrací na současné ikony a inspirují se jimi.

Vrátím se k Ondřeji Neffovi a pokusím se o shrnutí jeho autorských vlivů a významu pro českou fantastickou literaturu.

To lze jednoduše rozdělením jeho autorského přínosu pro českou SF scénu čtvrtého (tedy končícího počátkem devadesátých let) a současného (pátého) období české fantastiky do dvou kategorií. První je tedy jeho zcela nezpochybnitelný vliv jako teoretika české sci-fi. Vliv na poli teoretické, esejistické a

¹⁸ Pro svůj ironický nádech vůči komunistickému režimu vyšel komiks samizdatově.

¹⁹ V českém překladu Ondřeje Neffa vydalo nakladatelství Laser, 1994.

²⁰ KUDLÁČ, K.K. Antonín. Odvážní mužové a ženy ve fantaskních světech. *Host* 02, 23, 2007. ISSN 1211-9938. s. 30.

sekundární literatury, která se věnuje SF. Vliv, který však nelze zařadit na pole nesrozumitelné a těžkopádné odbornosti, nýbrž spíše esejisticky populární teorie.

Od okamžiku, kdy Ondřej Neff rázně vstoupil na scénu české literární fantastiky, bylo zřejmé, že *něco* či snad možná *všechno je jinak*. Jeho první literární výstup totiž nebyl, jako je tomu u drtivé většiny jiných autorů, beletristický, nýbrž odborný. Už to předznamenalo Ondřeje Neffa jako autora, který bude v malém jezeře české *vědeckofantastické literatury*²¹ jednou z nejnvýznamnějších ryb.

Dnes je zcela jisté, že nezvyklý krok – tedy nejprve se věnovat české science fiction odborně a teprve poté začít publikovat beletrii – se Neffovi podařil. I přes postupné zastarávání Neffových odborných publikací, které se věnují science fiction, se autor do podvědomí české laické i odborné veřejnosti zapsal zlatým písmem. Aleš Langer ve svém díle *Průvodce paralelními světy* označuje Ondřeje Neffa za významného teoretika české SF, jehož publikace dokáží i v dnešní době posloužit zájemcům o informace o tomto druhu literatury, které jsou podané srozumitelnou a čtivou formou.

„Neff ve svém postoji dospěl k jistému kompromisu. Na jedné straně si uvědomuje důležitost určitých literárních kvalit SF, na druhé straně ví, že specifický typ literatury vyžaduje specifický přístup, že s měřítky klasické literární teorie zde nevystačíme.“²²

Ve svých teoretických dílech Neff nejen mapuje čtivou a přístupnou formou dějiny české i světové SF, ale také nabízí svůj pohled na problematiku tohoto žánru a svou definici SF. Přínos Ondřeje Neffa v oblasti teorie sci-fi (a to nejen české, nýbrž i světové) je proto zřejmý. V době, kdy tyto zásadní práce pro českou SF vznikly, byla totiž o populární formou podanou faktografií a teorii nouze. A že Neff svými pracemi žánr úspěšně popularizoval a dal mu dobrý odborný základ, ze kterého mohou vycházet (a vycházejí) další teoretici, je zcela nesporné.

Dobré je zmínit i trochu jinou část teoretické práce Ondřeje Neffa. Zcela jistě stojí za zmínku i aktivity Ondřeje Neffa v oblasti tvůrčího psaní populární literatury. Ondřej Neff se aktivně zapojuje nejen do workshopů, kde se snaží pomoci mladým autorům s tvůrčím psaním, ale také o psaní přednáší a teoretizuje nejen na stránkách časopisu o fantastice Pevnost (kde například vede literární workshop). Za zmínku stojí například série jeho článků věnující se teorii psaní *Jak správně psát* či *Sci-fistické desatero*.

Druhá, a pro nás ta zásadní, rovina Neffovy tvorby je samozřejmě beletristický přínos tohoto autora české literatuře.

Je zcela jisté, že je Ondřej Neff jedním z mála současných českých spisovatelů, kteří se naplno věnují SF a dokážou klasickou (a přesto velmi osobitou) SF napsat.

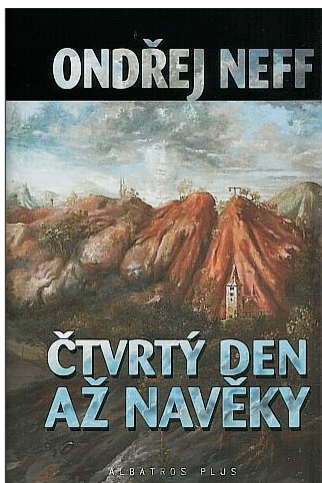
První beletristická díla Ondřeje Neffa začínají vycházet v osmdesátých letech. Neff se tak pomalu začíná ve svých povídkách i prvních románech prezentovat české veřejnosti jako velmi schopný vypravěč. Přestože první díla (ať už mluvím o povídkových sbírkách či Marsovském cyklu) nevynikala pro českou literaturu nijak zásadní kvalitou a jejich význam nepřesahoval význam dobrodružné četby pro mládež, své místo na poli české SF zcela jistě měla. Zvláště první povídkové sbírky se setkaly s veskrze pozitivním ohlaselem a některé z prvních Neffových povídek jsou dodnes klasikou české SF.

Proč je Ondřej Neff, syn populárního spisovatele nejen historických románů Vladimíra Neffa, pro českou literaturu přínosem?

Jedná se o několik prvků, které lze nalézt v jeho (hlavně povídkových, ale později i románových) dílech. Předně je to tematická originalita. Pokud mluvíme o dobré SF jako o žánru, který prostřednictvím alegorie, připodobnění, nadsázky a karikatury ukazuje na některé problémy společnosti či jednotlivce, zdůrazňuje morální a sociální problematiku reálné společnosti či prostě jen baví svou fantastickou stavbou (či vizí budoucnosti, která pro lidského jedince musí být vždy zákonitě přitažlivá) a akční složkou (ne nutně), je Ondřej Neff na české poměry skutečně originálním fabulátorem, který svým nezaměnitelným stylem rozhodně přispívá k rozmanitosti české literární scény. Ať už jde o některé povídky z rané tvorby Ondřeje Neffa či o pozdější románovou tvorbu autora, ve které mnohdy předvádí fantasticky-absurdní, děsivé či prostě úsměvné vize a témata. V této schopnosti se může čas od času měřit dokonce i s evropskou tvorbou.

Dalším prvkem, který Neff dotáhl k dokonalosti hlavně v povídkové tvorbě, je mistrnost akčních pasáží. Akce napsaná s lehkostí, s mnohdy až sarkastickou bravurou a se smyslem pro detail. I dnes je jisté, že v oblasti „akčních povídek“ je Ondřej Neff nejjistější, což potvrzuje i výběr jedné z jeho nejznámějších akčních povídek *Čtvrtý den až navěky* do antologie *Síně slávy evropské SF*,²³ kterou sestavili editoři James Morrow a Kathryn Morrow.

Dalším významným aspektem beletristické tvorby Ondřeje Neffa je již zmíněný smysl pro detail. Smysl pro vybraný popis, vhodně umístěnou metaforu, která mistrně zdůrazní a imaginuje potřebné. Za vše mluví úryvek z *Měsíce mého života* pohledem hlavního hrdiny Kuby Nedomého:

21 Termín *vědeckofantastická* literatura považuji za zastaralý a překonaný, užil jsem ho jako jeden z odkazů k předrevoluční době, ve které O. Neff začíná s psaním.

22 LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy. Nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton 2006. s. 190.

23 U nás vydalo nakladatelství Baronet v roce 2008.

„Drobně a mizerně přšelo. Kapénky deště byly tak malé, že jsem je skoro ani neviděl, zato jsem je cítil na tvářích, na hřbetech rukou, za límcem i v rukávech. Snad to byly drobné, zato ale značně rozpustilé bytosti. Vířily ve vzduchu v bláznivém tanci a k podlaze se snášely jen velice zvolna, neochotně, s mnohým okolkováním, jako by se rozmýšlely, kde mají přistát. Kdybych já byl takovou kapkou, taky by mě nelákala představa, že sebou plesknou o špinavou zem, nebo že se nechám vsáknout cigaretovým špačkem.“²⁴

Na ukázce je patrný i poslední aspekt děl Ondřeje Neffa, a to častá ironická až sarkastická glosa, kterou autor velmi často obratně umísťuje jako protiklad k nějakému pozitivnímu popisu.

Ondřej Neff až dosud vydal 14 románů, 7 povídkových sbírek a bezpočet dalších děl, ať už teoretických či se sci-fi nesouvisejících. Je zcela zřejmé, že jako autor science fiction je jednou z nejvýznamnějších osobností před i polistopadového vývoje české literární scény. Přesto však Ondřej Neff není dokonalým autorem. Hlavně zpočátku nějaký čas hledá svou polohu, a proto jeho ranější tvorba nedosahuje takových literárních kvalit jako jeho tvorba současná.

Neff je vynikající v českém prostředí (řadí se rozhodně k těm několika nejlepším představitelům české SF), které je ovšem na kvalitní díla poměrně chudé ve srovnání s jinými „literárně vyspělejšími“ zeměmi. Přesto jen to skutečně nejlepší z jeho tvorby (a některá díla Arkadského cyklu sem patří) snese srovnání se světovou konkurencí.

Aleš Langer ve svém díle zdůrazňuje, že Neff je daleko lepší povídkář než romanopisec. Doslova píše:

„Neff je zcela zjevně jistější v kratších textech, kde může plně uplatnit svou skutečně nevšední fantazii i vyprávěčské umění. Na větší ploše jsou mu tyto vlastnosti spíše na škodu, neboť jeho spontánní způsob tvorby jej často svádí k rozpracování podružných motivů a linií, čímž celistvost textu výrazně trpí a úroveň díla již nezachrání ani vynikající smysl pro detail, jehož účinnost je v SF nezastupitelná.“²⁵

Jsem si jist, že dnes toto tvrzení není už zdaleka tak jednoznačné a je nutné ho znovu podrobit zkoumání. Je totiž nutné dodat, že práce Aleše Langerova již není příliš aktuální. Vychází ze situace do roku 1993 a končí Neffovým románem *Millénium – Země ohrožená*, který vyšel v roce 1992. Nutno říci, že od *Millénia* vydal Neff dalších osm SF románů²⁶ a tři nadprůměrné povídkové sbírky. Je tedy důležité podívat se zvláště na tyto texty, protože publikace, které autor vydal do roku 1992,

lze považovat za jeho ranou tvorbu, a jakékoliv usuzování o autorově kvalitě pouze na základě těchto děl není relevantní.

Ani jedna rovina přínosu Ondřeje Neffa ještě samozřejmě není ukončena. Od autora lze očekávat další beletristické a snad i teoretické publikace. Proto se nabízí otázka, zda má smysl se v dnešní době zabývat teoreticky jeho prací, která tedy musí, stejně jako v případě práce Aleše Langerova, také nutně zastarat. Důvodů, proč má taková práce svůj význam, je jistě víc.

Především je nutné dílo Ondřeje Neffa stále oživovat, připomínat a poskytovat mu teoretickou zpětnou vazbu. Je dobré podívat se na díla i v kontextu doby, ve které vznikla, a poskytnout jim dobovou reflexi.

Dalším důvodem je jistě hlavní téma této práce. V následujících kapitolách bude totiž tím zásadním tzv. Arkadský cyklus, tedy zřejmě to nejvýznamnější, čím Ondřej Neff

spěšil české fantastice. Mnohé z výše uvedených charakteristik Neffova díla pro toto, v českém prostředí ojedinělé, přispění do světového moře future history platí, a mnoho také ne.

Arkadský cyklus mi poslouží především jako zrcadlo, ve kterém se pokusím odhalit, zda autor prochází vývojem, a pokud ano, tak zda se to odráží na stavbě, řemeslné a jazykové vyspělosti a tematičnosti jeho díla.

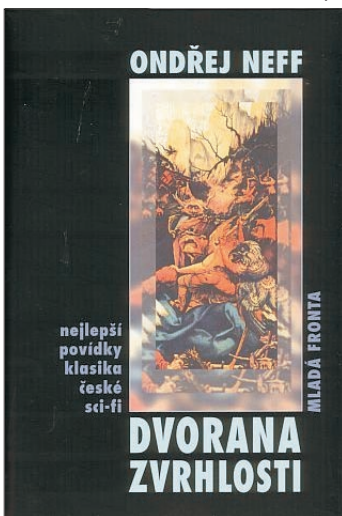
3. Arkadský cyklus

3.1. Představení Arkadského cyklu

Arkadský cyklus, který Ondřej Neff začal psát ještě za zataženou oponou komunismu, je v českém prostředí zcela ojedinělý projekt. Zatím nikdo jiný se totiž v takovém rozsahu a pracovitosti nepokusil o vlastní historii budoucnosti, tedy věc u nás poměrně neznámou nebýt právě Arkadského cyklu, kterým se Ondřej Neff nezpochybnitelně zařadil mezi autory subžánru, za jehož nejvýznamnějšího představitele se považuje Američan Robert Anson Heinlein.

Nejprve je však nutné objasnit, co si pod pojmem Arkadský cyklus lze představit a která díla do něho řadíme, stejně tak jako definovat základní body, kvůli kterým stojí za to se tomuto cyklu věnovat rozsáhleji.

Za Arkadský cyklus je označováno pásmo science fiction povídek a románů, jejichž děj se odehrává v desítky let vzdálené budoucnosti na kolonizovaném Měsíci (Luně), konkrétně převážně v habitatu Arkádie, jednom z nejvýznamnějších měst na Luně. Už takový místopis řadí cyklus k tomu originálnějšímu, co česká SF minulosti i současnosti nabízí.

24 NEFF, Ondřej. *Měsíc mého života*. Praha: Práce 1988. s. 153. bez ISBN.

25 LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy. Nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton 2006. s. 211.

26 Knihy *Tma* a *Tma 2.0* jsem počítal jako dva romány.

Arkádie se svou pokroucenou a utopickou architekturou je totiž bizarním a přesto, díky prokreslení jeho zkažené samosprávy a povrchních obyvatel, uvěřitelným místem, které čtenáře ironicky odkazuje do naší doby. Hlavně je to však místo, které se v průběhu let, jež cyklus mapuje, vyvíjí. Pro Neffa je Arkádie místem, které mu nabízí dostatečný prostor k rozvíjení stejně bizarních, často úsměvných příběhů a hlavnímu hrdinovi, který si k lunárnímu habitatu s postupem času buduje silnou vazbu, poskytuje mnoho příležitostí k ironické poznámce.

Ústřední postavou cyklu (postavou, která figuruje ve většině ne však ve všech, dílech Arkadského cyklu) je cynik, pragmatik a „lidový filosof“ Jakub Nedomý. Člověk, který se narodil na Zemi, ale který se na Zem nemůže natrvalo vrátit. Nedomý je figura, jejímž prostřednictvím Ondřej Neff glosuje s ironií sobě vlastní často povědomé problémy budoucnosti (povědomé pro jejich častý odkaz na problémy společnosti dnešní) či vlastní filosofické vhledy. Je to postava, jejíž charakter se v průběhu cyklu vyvíjí navenek jen málo, přesto však při bližším pohledu a při srovnání prvního a posledního díla cyklu (viz jedna z následujících kapitol) lze změny v některých jeho postojích zaznamenat.

Kuba Nedomý je typický příklad antihrdiny. Do těžkých situací se dostává nedobrovolně, a přesto je dokáže řešit (někdy i úspěšně), často s přispěním dalších ústředních postav cyklu. Velkou roli v jeho životě hraje náhoda, která často vystupuje proti němu, a v jeho staletí dlouhém životě tak dochází k mnoha změnám, o které nestál, ale kterým se přizpůsobil. Aleš Langer o Nedomém píše: „Autor v něm vytvořil hodnověrný obraz člověka stojícího stranou všech dějinných hnutí, ale je připravený zasáhnout (mnohdy proti své vůli), člověka, který žije vlastní život a se smělí pobavení a odporu sleduje demagogii hnutí usilujících o vládu na Měsíci.“²⁷ Dnes, kdy Kuba Nedomý figuruje už ve dvou románech a několika povídkách, je jeho smýšlení a propracovanost charakteru mnohem zřejmější.

Arkadský cyklus začal vznikat už před dvaceti lety a zatím do něho patří tři romány, devět povídek a jedna rozhlasová hra. Ty společně tvoří celek (mapující historii Luny v rozpětí přibližně dvou set let), do kterého autor stále zasazuje další díla, která tak historii budoucnosti dále doplňují a zpodobňují.

První dílo Arkadského cyklu autor napsal ještě před Sameťovou revolucí a tento fakt je na něm znát. Počáteční nápad o

koloniích na Měsíci a jednom hrdinovi s velmi praktickým uvažováním a mnoha problémy Neff proměnil do románu *Měsíc mého života*²⁸.

Román rozdělený do čtyř částí²⁹ dnes funguje hlavně jako úvod do Lunárního cyklu. Vítězí v něm ještě dobrodružná linka Neffova vyprávění, v čemž je román podobný jeho prvotinám z Marsovského cyklu. *Měsíc mého života* je však v literární kvalitě o několik stupíků výše než například Neffova románová SF prvotina *Jádro pudla*, a to jak po stránce řemeslné, tak po stránce fabulační a příběhové.

Neff se již nezaměřuje na prostý a lineární příběh hrdiny, na jeho putování odněkud někam, ale věnuje se i zdařilým popisům těžební stanice, lunárního habitatu či měsíční krajiny a navíc nabízí i jednoduché poselství o nebezpečí manipulace a nepřemýšlivosti dnešní společnosti. Zde je možné se ztotožnit se závěrečným tvrzením Aleše Langer, který zdůrazňuje fakt, že „*Měsíc mého života je dobrodružným čtením, románem o lidech a jejich osudech, z něhož si můžeme vzít patrně jedině (ale nikterak nové) poznání, že člověk by měl vždy být sám sebou a stát si na svém, že každá stádnost a manipulace je nebezpečná.*“³⁰ Dnes k tomu

přísluší jen dodat: Dobře, že si takového „nikterak nového“ poselství nevšimli tehdejší zástupci komunistické strany, kteří měli kontrolu literárních děl na starost.

Další díla, kterými Neff přispěl do Arkadského cyklu, jsou díla povídková. Mezi první patří tři povídky uveřejněné ve sbírce *Zepelín na Měsíci*, které patří k tomu nejlepšímu, co tato sbírka nabízí, a také k tomu nejlepšímu, co kdy autor v oblasti povídek spadajících do cyklu, napsal.

Ano, jsem robot je propracovaná povídka s až „Dickovsky“³¹ zahalenou pointou o setkání Luny s mimozemskou entitou.

Zepelín na Měsíci je pak naopak neakční povídka s velmi osobitou poetikou, vyprávějící o absurdním snu o barevně vzducholodí na Měsíci. Spojuje v sobě „*smysl pro absurdní paradox (máme-li dost peněz, můžeme popřít i přírodní zákony), společenskokritický náboj a akcentování nehrdinskosti hlavního hrdiny.*“³² Míním, že *Zepelín na Měsíci*, byť na Neffa nevykazuje neakční, patří mezi nejlepší Neffovy povídky vůbec.

Pokračování příště.

27 LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy. Nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton 2006. s. 207. Autor používá citace: KOSATÍK P. *SF od začátku do konce*. Kmen 1989. č. 9. s. 10.

28 In HALAMA, Jiří. *Neffova historie budoucnosti*. [online]. ScifiWorld, 20.7.2005. Dostupnost:

<<http://www.scifiworld.cz/article.php?ArticleID=1377>> autor označil *Měsíc mého života* za povídkový cyklus. Takové označení je možné, přesto považují za přesnější označení díla jako románu rozděleného do čtyř částí.

29 V novém vydání z roku 2007 zůstaly části knihy zachovány. Nicméně především závěrečná část byla upravena a umístěna na jiné místo v příběhu. Více o tom v kapitole *Měsíc a Rock mého života*.

30 LANGER, Aleš. *Průvodce paralelními světy. Nástin vývoje české sci-fi 1976-1993*. Praha: Triton 2006. s. 207.

31 Philip Kindred Dick (1928-1982). Významný autor literatury SF z USA. V Dickově tvorbě se často opakují témata rozdvojené osobnosti, podstaty lidství či drogové závislosti.